

1. สภาพทั่วไปของปัญหา

1.1 ปัญหาและความท้าทาย

การกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาประเทศไทยระยะ 20 ปี ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ กำหนดเป้าหมายการคลอดในผู้หญิงกลุ่มอายุ 15-19 ปีลดลง และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กล่าวถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านการดูแลของครอบครัว ส่งผลต่อพฤติกรรมและทักษะการใช้ชีวิตที่ส่งผ่านไปสู่ช่วงวัยรุ่น โดยเฉพาะปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและไม่มีความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด โดยมีการคลอดจากแม่วัยรุ่นอายุระหว่าง 15–19 ปี คิดเป็นอัตรา 47.9 รายต่อประชากรวัยเดียวกันหนึ่งพันคน ในปี 2557 และยังพบว่าร้อยละ 12.8 คลอดบุตรมากกว่าหนึ่งคนหรือท้องซ้ำในขณะที่ยังอายุไม่ถึง 20 ปี ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวจะนำไปสู่แนวโน้มของการกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว การแต่งงานใหม่ขณะที่อายุน้อย ไม่มีความรู้และความพร้อมในการดูแลเด็ก และตามยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยวางเป้าหมายและตัวชี้วัดต้องการให้คนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้น ตามตัวชี้วัด 4.5 การคลอดในผู้หญิงกลุ่มอายุ 15 – 19 ปี ลดลง แต่กลับไม่ได้มีแนวนโยบายที่ชัดเจนกับกลุ่มวัยรุ่น ทั้งที่วัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่แตกต่างจากช่วงเวลาอื่นๆ ในชีวิต เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากเด็กสู่ผู้ใหญ่และมีการเปลี่ยนแปลงหลายๆ ด้าน จำเป็นต้องวางรากฐานที่ดีทั้งด้านวิชาความรู้และประสบการณ์ชีวิตเพื่อนำไปสู่การเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพซึ่งจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศ โดยการร่วมพัฒนาชุมชนบ้านเกิดเมืองนอนหรือการเข้าสู่แรงงานในภาคราชการ การผลิต/อุตสาหกรรม และการบริการ

เมื่อวัยรุ่นขาดความรู้และการได้ข้อมูลผิดๆ เกี่ยวกับเพศ อนามัยการเจริญพันธุ์ และวิธีการคุมกำเนิดย่อมเกิดการตั้งครรภ์จนเป็น “แม่วัยรุ่น” ซึ่งในเชิงวิชาการและคำจำกัดความขององค์การสหประชาชาติ หมายถึง วัยรุ่นที่มีอายุเกิน 10 ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง 20 ปีบริบูรณ์ และตั้งครรภ์ในปี 2558 จากสถิติแม่วัยรุ่นการคลอดบุตรจำนวนประมาณ 104,300 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2546 ที่มีการคลอดบุตร จำนวน 95,000 คน และจากสถิติในปี 2557 แม่วัยรุ่นในประเทศไทยคลอดบุตรเฉลี่ยวันละ 316 คน ซึ่งลดลงจากปี 2554 ที่มีการคลอดเฉลี่ยวันละ 362 คน แต่การคลอดลูกซ้ำของแม่วัยรุ่นในปี 2557 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.8 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2554 ที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 11.3 เกิดเป็นสภาพ “เด็กเลี้ยงเด็ก” ซึ่งจากข้อมูลของมหาวิทยาลัยมหิดลชี้ว่าเมื่อเด็กเลี้ยงเด็กพบปัญหาความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูให้ล้มลุกอย่างถูกอนามัย และการพาลูกมาฉีดวัคซีนตามกำหนด เป็นต้น

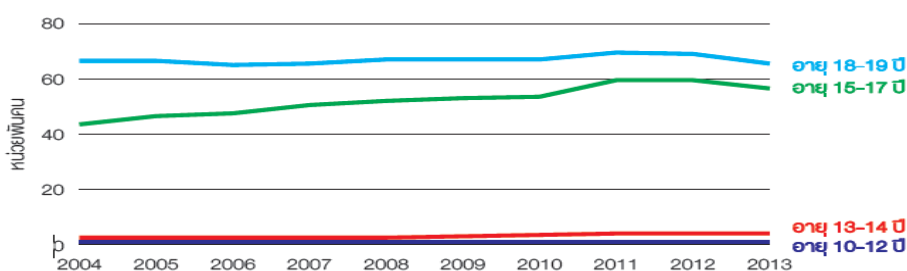
ส่งผลถึงสุขภาพของแม่วัยใสที่เกิดการตั้งครรภ์และคลอดบุตรในช่วงวัยที่ไม่เหมาะสม โอกาสในการศึกษาเพื่อสร้างอนาคตของแม่วัยใส ความรู้สึกทางจิตใจของแม่วัยใส ส่งผลกระทบต่อแนวความคิดของการมีครอบครัวและคุณภาพบุตรของแม่วัยใส ตลอดจนส่งผลกระทบต่อพ่อ-แม่ของแม่วัยใสเลี้ยงเดี่ยว ดังนั้น แทนที่ทรัพยากรบุคคลกลุ่มนี้จะมีส่วนในการพัฒนาประเทศเพื่อให้บรรลุตามเป้าประสงค์ของแผนพัฒนาประเทศ กลับเป็นภาระทางงบประมาณและการบริหารจัดการของประเทศเพื่อเลี้ยงดูบุตรของแม่วัยใส เพื่อเลี้ยงดูแม่วัยใสที่ไม่มีความสามารถในการเลี้ยงดูตนเอง

จากสภาพการณ์ “เด็กเลี้ยงเด็ก” ในสังคมผู้สูงอายุ จะส่งผลให้เกิดภาวะ “เกิดน้อย ด้อยคุณภาพ” จากข้อมูลสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติระบุว่าอัตราส่วนการพึ่งพิงในปี พ.ศ. 2533 ประชากรวัยทำงาน 100 คน ต้องเลี้ยงดูผู้สูงอายุ 60 คน และวัยเด็ก 20 คน ซึ่งเป็นภาระเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนการพึ่งพิงในปี พ.ศ. 2553 ประชากรวัยทำงาน 100 คน เลี้ยงดูผู้สูงอายุ 30 คน และวัยเด็ก 20 คน การประเมินโดยกองทุนประชากรโดยสหประชาชาติ (UNFPA) พบข้อจำกัดว่าร้อยละ 16 ของการคลอดในปี พ.ศ. 2555 เป็นการคลอดจากแม่วัยใส

1.2 ผลกระทบของปัญหาแม่วัยใสจากอดีตถึงปัจจุบัน

การจดทะเบียนเกิดแสดงให้เห็นถึงความชุกของการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นที่มีอายุ 10-19 ปี ในประเทศไทย ภาพที่ 1 แสดงจำนวนการคลอดของแม่วัยใสรายปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2556 จำนวนการคลอดของแม่วัยใสสูงสุดในช่วงอายุระหว่าง 15-19 ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัยรุ่นที่มีอายุ 18-19 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่กฎหมายได้กำหนดให้สามารถแต่งงานได้ ในขณะที่จำนวนการคลอดของแม่วัยใสที่มีอายุ 15-17 ปี เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547-2554 และเพิ่มสูงสุดในช่วงปี พ.ศ. 2553-2554 โดยสูงที่สุดในปี พ.ศ. 2554 แต่มีแนวโน้มลดลงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554-2556 สำหรับจำนวนการคลอดของแม่วัยใสที่มีอายุ 18-19 ปี ลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2547-2549 จากนั้นค่อยๆ เพิ่มขึ้นระหว่างปี พ.ศ. 2550-2554 และลดลงอีกครั้งในปี พ.ศ. 2555-2556

ภาพที่ 1 จำนวนการคลอดของแม่วัยใสที่มีอายุ 10-19 ปี ที่จดทะเบียนเกิดในปี พ.ศ. 2547-2556

นอกจากนี้ พบว่าข้อมูลจำนวนการตั้งครรภ์ซ้ำของแม่วัยใสที่คลอดบุตรในปี พ.ศ. 2555 มีดังนี้

ภาพที่ 2 จำนวนการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุ 10-19 ปี ที่คลอดบุตร ปี พ.ศ. 2555

กลุ่มอายุ (ปี)	จำนวนคลอดทั้งหมด	จำนวนท้องซ้ำ	ท้องซ้ำร้อยละ
<20	133,176	15,443	11.6
15-19	129,451	15,200	11.7
<15	3,725	243	6.5

ที่มา : 1 ข้อมูลหญิงคลอด ปี พ.ศ.2555 จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

ภาพที่ 3 จำนวนและร้อยละของการคลอดซ้ำในวัยรุ่น อายุ 10-19 ปี พ.ศ. 2559

อายุ (ปี)	การคลอดซ้ำครั้งที่ 2	การคลอดซ้ำครั้งที่ 3	การคลอดซ้ำทั้งหมด	จำนวนการคลอดทั้งหมด	ร้อยละของการคลอดซ้ำ
10	0	0	0	1	0.0
11	0	0	0	9	0.0
12	0	0	0	45	0.0
13	0	0	0	402	0.0
14	0	0	0	2,289	0.0
15	134	6	140	6,735	2.1
16	524	14	538	13,585	4.0
17	1,473	57	1,530	18,823	8.1
18	3,210	161	3,371	24,464	13.8
19	5,253	393	5,646	28,231	20.0

ที่มา : 1. ข้อมูลหญิงคลอด ปี พ.ศ. 2559 จากสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

(โดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ ณ วันที่ 15 กรกฎาคม 2560)

ที่ผ่านมา มีข่าวปรากฏทางสื่อสาธารณะมาอย่างต่อเนื่องถึงการทอดทิ้งหรือฆ่าบุตร ซึ่งแสดงถึงความไม่พร้อมทั้งทางด้านอารมณ์และด้านเศรษฐกิจของแม่วัยใส ยกตัวอย่างเช่น กรณีล่าสุดที่เป็นข่าว แม่วัย 21 ปี ผลิตบุตรวัย 3 ปี จมน้ำตาย โดยอ้างว่ากระทำไปเพราะความเครียด ไม่มีคนดูแลบุตรตนเองต้องทำงานเมื่อต้องดูแลบุตรก็ทำงานไม่ได้ ไม่มีรายได้ บ้านถูกตัดไฟ และไม่มีใครสนใจให้ความช่วยเหลือ

1.3 ความพยายามที่ผ่านมาของรัฐบาล และภาคส่วนอื่นๆ ในการแก้ปัญหา

ภาครัฐและภาคเอกชนไทย กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA) ประจำประเทศไทย และองค์กร UNICEF ได้พยายามแก้ไขมาโดยตลอด

ที่ผ่านมาภาครัฐการแก้ไขปัญหาเพื่อบรรลุปเป้าหมายลดการคลอด/คลอดซ้ำในวัยรุ่นที่เกิดจากการตั้งครรภ์โดยไม่ตั้งใจ โดยเน้นไปที่ได้มีการให้บริการคุมกำเนิดเช่นการฝังยาและการใส่ห่วงอนามัยให้กับแม่วัยใสที่เข้ามาคลอดหรือเข้ามารับการรักษาจากอาการแท้งโดยกระทรวงสาธารณสุข การเพิ่มรายวิชาเพศวิถีศึกษาในวิชาเรียนและการอบรมครูผู้สอนโดยกระทรวงศึกษาธิการ และล่าสุดมีการตราพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559

ในปัจจุบันภาครัฐได้กำหนดกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวนั้น มีแผนขยายการให้บริการด้านสุขภาพที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นในโรงพยาบาลรัฐทุกแห่งเพื่อให้วัยรุ่นรู้สึกสบายใจที่จะเข้ารับบริการ การสร้างเครือข่ายศักยภาพร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมียุติการตั้งครรภ์เมื่อเข้าเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด การจัดให้มีสายด่วนที่เชื่อมโยงส่งต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละระยะของแม่วัยใส เช่น ถ้าผู้โทรมามีความต้องการเกี่ยวกับประเด็นสุขภาพจะถูกส่งไปที่ กระทรวงสาธารณสุข การข่มขืนและ/หรือความรุนแรงส่งไปให้ตำรวจ แรงงานเด็กส่งไปที่กระทรวงแรงงาน การค้าสตรีส่งไปที่กระทรวงมหาดไทย บ้านพักเด็กและครอบครัว ประจำจังหวัดในสังกัดของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ยินดีให้การช่วยเหลือหญิงตั้งครรภ์ที่ต้องการตั้งครรภ์ต่อและอยู่ต่อหลังคลอดเป็นเวลานาน 3 เดือน และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นอกจากนี้ยังมีการจัดโครงการและการฝึกอบรม พิเศษให้แก่วัยรุ่นได้แก่ การฝึกอาชีพให้แม่วัยใส รวมถึงการรณรงค์ให้เยาวชนตื่นตัวมากขึ้นถึงปัญหาที่วัยรุ่นจะประสบเมื่อตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร สำหรับการให้ความช่วยเหลือบุตรของแม่วัยใสเป็นการดำเนินการจัดหาครอบครัวอุปการะ

ในขณะที่ภาคเอกชนและองค์กรระหว่างประเทศมีการให้ความช่วยเหลือควบคู่กับการดำเนินการภาครัฐซึ่งเพิ่มความครอบคลุมให้ถึงกลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้นกว่าการที่ภาครัฐดำเนินการแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยให้คำปรึกษา/แนะนำแก่วัยรุ่นเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ การให้คำปรึกษา/แนะนำระหว่าง การตั้งครรภ์ การดูแลก่อนคลอด บริการดูแลหลังคลอดบุตร การให้คำแนะนำเพื่อป้องกันการท้องซ้ำ และการฝึกอาชีพและให้โอกาสทางการศึกษารวมถึงการศึกษาวิจัยต่างๆ ร่วมกับภาครัฐเพื่อหาข้อเสนอทางนโยบาย

ทว่า ที่ผ่านมาปัญหาแม่วัยใสและการท้องซ้ำของแม่วัยใสยังไม่สามารถจัดให้หมดไปได้แม้ภาครัฐและภาคเอกชนจะเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ทำปรึกษา/แนะนำ เพื่อป้องกัน/ลดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งเกิดจากช่องทางสื่อสารยังไม่สามารถสร้างความตระหนักให้แก่วัยรุ่นได้อย่าง

เหมาะสมกับพฤติกรรม การรับข้อมูลข่าวสารของวัยรุ่น อุปสรรคการเข้าถึงการคุมกำเนิด และการดำเนินมาตรการต่างๆ ไม่ต่อเนื่อง

ดังนั้น ในด้านการยกระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยควรเพิ่มมิติที่มุ่งเน้นไปยังการยกระดับศักยภาพของแม่วัยใสให้มีความสามารถและมีศักยภาพ ในการหาเลี้ยงครอบครัวอย่างเหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนชุมชน/ถิ่นฐาน และประเทศชาติ

1.4 สรุปปัญหาและความพยายามในอดีต (Chapter summary)

“แม่วัยใส” เป็นประเด็นที่ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนไทย รวมถึงองค์กรนานาชาติ ได้มีความพยายามในการลดจำนวนแม่วัยใสผ่านการดำเนินการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาแม่วัยใส และการท้องซ้ำของแม่วัยใสยังไม่สามารถจัดให้หมดไปซึ่งเกิดจากช่องทางสื่อสารยังไม่สามารถสร้างความตระหนักให้แก่วัยรุ่นได้อย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารของวัยรุ่น อุปสรรคการเข้าถึงการคุมกำเนิด และการดำเนินมาตรการต่างๆ ไม่ต่อเนื่อง

ทำให้เกิดสภาพการณ์ “เด็กเลี้ยงเด็ก” ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะ “เกิดน้อย ด้อยคุณภาพ” ขณะเดียวกันประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดย ในปี พ.ศ. 2583 ประชากรวัยทำงาน 100 คน ต้องเลี้ยงดูผู้สูงอายุ 60 คน และวัยเด็ก 20 คน เด็กที่เกิดในปี 2555 เป็นเด็กที่เกิดจากแม่วัยใสร้อยละ 16 ซึ่งจะเติบโตและเริ่มเข้าสู่วัยแรงงานได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2570 ดังนั้นในอีก 30 ปี ข้างหน้า แม่วัยใสและบุตรของแม่วัยใสเหล่านี้ จะอยู่ในวัยประชากรทำงานนั้น จะสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพได้อย่างไร

ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยควรเพิ่มมิติที่มุ่งเน้นไปยังการยกระดับศักยภาพของแม่วัยใสให้มีความสามารถและมีศักยภาพ ในการหาเลี้ยงครอบครัวอย่างเหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนชุมชน/ถิ่นฐาน และประเทศชาติ

2. การคาดการณ์ปัญหาและโอกาสการพัฒนาของประเทศในอนาคต

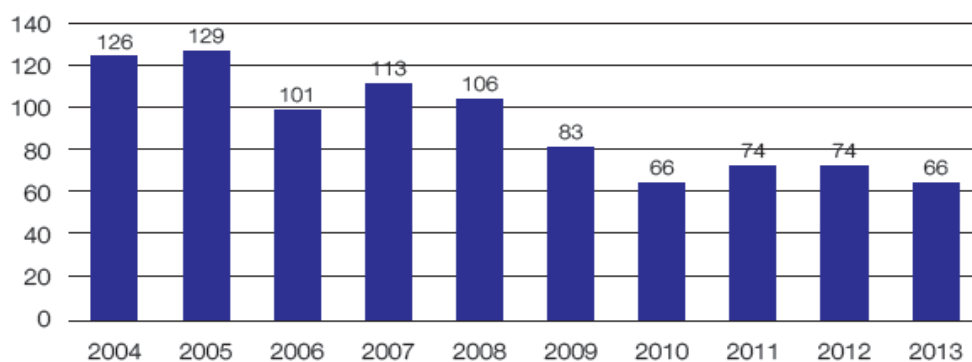
2.1 การคาดการณ์แนวโน้มการเกิดขึ้นของแม่วัยใสในอนาคต

ในช่วง 12 ปีที่ผ่านมาระหว่างปี พ.ศ. 2543 - 2555 อัตราการคลอดในหญิงวัย 15-19 ปี ต่อประชากรหญิงวัย 15-19 ปี 1,000 คน เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จังหวัดที่มีการคลอดในวัยรุ่นเพิ่มขึ้นเป็นเท่าตัวโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มี 19 จังหวัด คือ ชัยนาท เลย ประจวบคีรีขันธ์ สุโขทัย หนองบัวลำภู อุตรดิตถ์ เพชรบูรณ์ ชัยภูมิ อุดรธานี ร้อยเอ็ด พัทลุง บุรีรัมย์ เพชรบุรี สระบุรี พังงา นครสวรรค์ สมุทรสงคราม Mukดาหาร สมุทรปราการ (ดังตารางที่ 1 ในภาคผนวก)

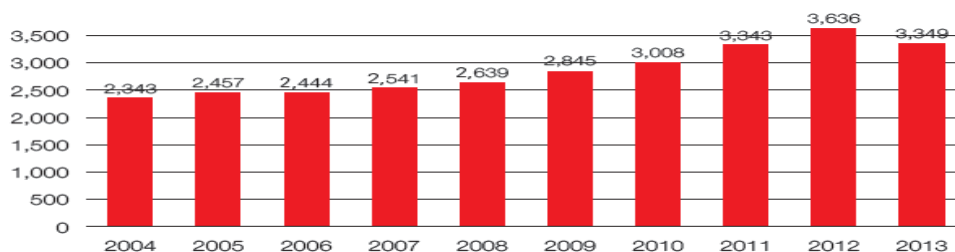
- นายคาสปาร์ พิค ผู้แทนกองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย ได้กล่าวในหนังสือแม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยกล่าวว่า “ในแต่ละปี เด็กผู้หญิงและวัยรุ่นจำนวนเกือบ 125,000 คนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีให้กำเนิดบุตร โดยมีการประเมินว่าเป็นเพียงครึ่งหนึ่งของจำนวนเด็กผู้หญิงและวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ในกลุ่มอายุนี้นั่นเอง ดังนั้นอาจมีเด็กวัยรุ่นอีก 125,000 คนหรือมากกว่าที่ตั้งครรภ์แล้วจบลงด้วยการทำแท้งในแต่ละปี เด็กกลุ่มนี้มีสัดส่วนมากกว่าร้อยละ 10 ของเด็กหญิงวัยรุ่นทั้งหมดที่ตั้งครรภ์หรือคลอด ซึ่งได้เพิ่มขึ้นแทนที่จะลดลงไปในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา สำหรับประเทศไทยที่คนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงเวชภัณฑ์คุมกำเนิดได้อย่างง่ายดาย สัดส่วนนี้ถือว่าสูงเกินไป”

- ข้อมูลจากรายงานสังเคราะห์ 2558 เรื่องการวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย พบว่า ภาพที่ 4 จำนวนการคลอดในวัยรุ่นที่มีอายุ 10-14 ปี มีค่อนข้างน้อย แต่ต่อมามีแนวโน้มค่อยๆ เพิ่มขึ้น จำนวนการคลอดของวัยรุ่นที่มีอายุ 10-12 ปี ลดลงจาก 126 คน ในปี พ.ศ. 2547 เป็น 66 คน ในปี พ.ศ. 2556 ภาพที่ 5 ในขณะที่จำนวนการคลอดของ วัยรุ่นที่มีอายุ 13-14 ปี เพิ่มขึ้นเล็กน้อยและลดลงหลังจากปี พ.ศ. 2555 ภาพที่ 6

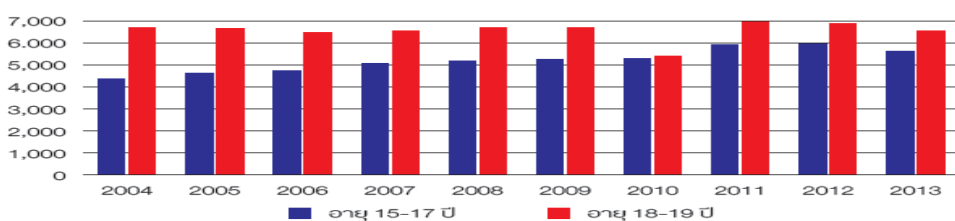
ภาพที่ 4 จำนวนการคลอดของแม่วัยรุ่นที่มีอายุ 10-12 ปีที่จดทะเบียนเกิดในปี พ.ศ. 2547-2556

ภาพที่ 5 จำนวนการคลอดของแม่วัยรุ่นที่มีอายุ 13-14 ปี ที่จดทะเบียนเกิดใน
ปี พ.ศ. 2547- 2556

ภาพที่ 6 จำนวนการคลอดของแม่วัยรุ่นที่มีอายุ 15-17 และ 18-19 ปี ที่จดทะเบียนเกิด
ในปี พ.ศ. 2547-2556

- ในการประชุมระดับชาติเรื่องสุขภาพทางเพศครั้งที่ 1 การตั้งครรภในวัยรุ่น ระหว่างวันที่ 8-10 กันยายน 2557 ณ อาคารอิมแพ็ค ฟอรั่ม ได้มีนักวิชาการในด้านต่าง ๆ ได้กล่าวถึงแนวโน้มการเกิดขึ้นของแม่วัยรุ่น ดังนี้

- นายกิตติ วงษ์ศุทธิภากร ผู้เชี่ยวชาญด้านการติดตามผลและประเมินผล สำนักบริหารโครงการ กองทุนโลก กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กล่าวในห้วงเสวนา ยุทธศาสตร์-ยุทธวิธี เรื่องตั้งครรภในวัยรุ่น โดยกล่าวว่า โครงการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเด็ก CABA/VC ภายใต้โครงการกองทุนโลก CHILDLIFE ระบุว่าวัยรุ่น 30-40 เปอร์เซ็นต์ มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกในช่วงอายุ 15-19 ปี ในปี 2555 ประเทศไทยมีแม่วัยรุ่นราว 129,000 คน มีวัยรุ่นทำแท้งประมาณปีละ 200,000-250,000 คน วัยรุ่นมีการตั้งครรภปีละ 350,000 คน และในจำนวนแม่วัยรุ่นทั้งหมด 25 เปอร์เซ็นต์ จะมีลูกคนที่สองภายใน 24 เดือน มีอัตราการคลอดในหญิงอายุ 15-19 ปี 53.8 ต่อ 1,000 คน เทียบอัตราการคลอดของหญิงทุกกลุ่ม 24.6 ต่อ 1,000 คน นอกจากนี้ มีข้อมูลอีกด้านที่พบว่า 8 ใน 10 คนของผู้ชายจะไม่แต่งงานกับแม่วัยรุ่น ซึ่งปัญหาแม่วัยรุ่นมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกจังหวัด ยกเว้นจังหวัดปทุมธานีที่มีแนวโน้มลดต่ำลง

- นายสมชาย เจริญอำนวยสุข ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวในห้องเสวนา พม.มิตรแท้วัยรุ่น โดยกล่าวว่า สถิติท้องในวัยรุ่นของประเทศไทย ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) รวบรวมไว้ คือ

ทุก 4 นาที มีวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี คลอดลูก 1 คน

ทุก 2 ชั่วโมง มีเด็กอายุ 10-14 ปี คลอดลูก 1 คน

ทุก 1 ชั่วโมง มีวัยรุ่นคลอดลูกซ้ำ 1 คน

ทุก 2 วัน มีเด็กคลอดลูกซ้ำ 1 คน

แม่วัยรุ่นทุก 9 คน จะคลอดลูกซ้ำ 1 คน

หมายความว่าปัญหาเหล่านี้เป็นวงจรที่แก้ไขยากมาก วัยรุ่นตั้งครรภ์มากขึ้นในขณะที่มีอายุน้อยลง ประเทศไทยมีแม่อายุน้อยสุด คือ 10 ปี

- เมื่อ 28 พฤษภาคม 2560 นายแพทย์วิศิษฐ์ ตั้งนภากร อธิบดีกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กล่าวว่าการแก้ปัญหาท้องในวัยรุ่น เป็นวาระแห่งชาติ เพราะเด็กที่ท้องไม่พร้อม จะอายุและต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน ทำให้ได้เรียนน้อย รายได้และชีวิตครอบครัวไม่ดี จึงต้องเร่งให้ความรู้เรื่องการดูแลและป้องกันตนเองตามหลักสุขบัญญัติในเด็กและเยาวชนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมวัยรุ่นให้ใช้ชีวิตร่วมสมัย ถูกทำนองคลองธรรม และใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน เพื่อนนักเรียนและชุมชน จากผลการสำรวจพฤติกรรมสุขภาพ ตามหลักสุขบัญญัติแห่งชาติ พบว่าในเด็กหญิงอายุ 10-14 ปี จำนวน 1,000 คน มีอัตราการคลอดบุตร 1.5 คน เป็นสภาพปัญหาของวัยรุ่นวัยเรียน ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร ใน 4 ภาค สาเหตุจากความอยากรู้อยากลอง ไม่เข้าใจเรื่องคุมกำเนิด ประมาท อีกทั้งเด็กท้อง มักมาจากครอบครัวแตกแยก เลิกคบเพื่อนไม่ดีและมีแหล่งมั่วสุมเที่ยวเตร่ในพื้นที่ และเริ่มมองหาเพศตรงข้ามตั้งแต่ ป.4 หรือ อายุ 10 -11 ปี พอโตขึ้นเข้าสู่วัยรุ่น มีแฟน ก็พากันไปเที่ยวกลางคืนดื่มเหล้าและใช้สารเสพติดที่สำคัญเด็กยังขาดทักษะการจัดการปัญหาเมื่ออยู่ในสถานการณ์เสี่ยง

- วันที่ 28 มิถุนายน 2560 นายแพทย์วชิระ เพ็งจันทร์ อธิบดีกรมอนามัย เปิดเผยว่า ในการประชุมเชิงปฏิบัติการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาวัยรุ่นหรือคุณแม่วัยรุ่น ระดับท้องถิ่น ภาคกลางที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมกว่า 250 คน เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ร่วมแก้ปัญหา สำหรับจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เคยมีสถิติการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นสูงถึง 1,174 คนต่อปี หรือเฉลี่ยวันละ 3 คน แต่หลังจากจังหวัดได้ป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างต่อเนื่องและจริงจังทำให้ปัจจุบันสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นลดลง โดยใน 1,000 คน จะมีหญิงวัยรุ่นตั้งครรภ์ 50 คน แต่ยังคงสูงกว่าค่ากลางที่

44 คนต่อ 1,000 คน จึงต้องมีการรณรงค์ให้ความรู้แก่เยาวชนอย่างต่อเนื่อง และสาเหตุของการตั้งครรภ์ไม่พร้อมเป็นเพราะเด็กและเยาวชนขาดความรู้ในเรื่องเพศศึกษาและเรื่องการคุมกำเนิดที่ถูกต้อง ดังนั้นการคุมกำเนิดจึงจำเป็นสำหรับวัยเจริญพันธุ์ในระยะเวลาที่ไม่พร้อม เช่น การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด การใช้ห่วงยางอนามัย ถุงยางอนามัย รวมถึงสถานศึกษาจะต้องจัดให้มีการสอนเพศศึกษาอย่างเหมาะสม

- นายสมวงศ์ อุไรวัฒนา หัวหน้าโครงการสายด่วนปรึกษาเอดส์และท้องไม่พร้อมได้แถลงข่าวเมื่อวันที่ 2 พฤศจิกายน 2560 ในหัวข้อ “เด็กที่ท้องในวัยเรียน อยู่ในวิกฤติ สถานศึกษาหยุดซ้ำเติม” โดยกล่าวว่า ปี 2560 มีผู้โทรศัพท์เพื่อรับบริการสายด่วน 1663 มีจำนวน กว่า 4 หมื่นราย โดยแบ่งเป็นปรึกษาเรื่องเอดส์ ร้อยละ 58 และปรึกษาเรื่องท้องไม่พร้อม ร้อยละ 41.67 หรือประมาณ 18,507 ราย เพิ่มขึ้นจากปี 2559 สถิติอยู่ที่ 13,465 ราย ปี 2560 แบ่งเป็นคนที่ตั้งท้องแล้วเพิ่มขึ้น ร้อยละ 75 ส่วนใหญ่คนที่ตั้งท้องมีอายุต่ำกว่า 20 ปี สาเหตุจากไม่คุมกำเนิด ส่วนวัยรุ่นที่ท้องไม่พร้อมมีแนวโน้มปรึกษากับแม่ มากที่สุด รองลงมาคือญาติพี่น้อง และเพื่อน อันดับสุดท้ายคือครู จากตัวเลขเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าสถานศึกษาจำนวนหนึ่งไม่ส่งสัญญาณช่วยเหลือเด็ก แต่กลับมองว่าเป็นอุปสรรคต่อการเรียน และให้เด็กออกจากสถานศึกษา ย้ายที่เรียน และสั่งพักการเรียน

- จากการประชุมคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัดภูเก็ต ครั้งที่ 1/2561 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2561 พบว่าสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดภูเก็ตล่าสุดปี 2560 มีการคลอดในวัยรุ่นอายุ 10-14 ปี จำนวน 18 คน (อัตรา 1.3) อายุ 15-19 ปี จำนวน 642 คน (อัตรา 44.87) และอัตราการคลอดซ้ำในวัยรุ่นอายุ 15-19 ปี (อัตรา 24.85) สูงเกินเกณฑ์ที่กำหนด กระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้การตั้งครรภ์ซ้ำไม่เกินร้อยละ 10

- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดชลบุรีได้นำเสนอสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในการประชุมคณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจังหวัดชลบุรี ครั้งที่ 1/2560 เมื่อวันที่ 5 เมษายน 2560 ดังนี้ ในปี 2559 พบว่ามีผู้รับบริการคลอดในโรงพยาบาลรวมทั้งสิ้น 28,082 คน เป็นคนในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 57.79 นอกจังหวัด ร้อยละ 29 และต่างด้าว ร้อยละ 13.21 สำหรับปี 2560 (ต.ค.59-ก.พ.60) มีผู้คลอดจำนวน 11,510 คน เป็นคนในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 60.73 นอกจังหวัด ร้อยละ 25.66 และต่างด้าว ร้อยละ 13.67

สำหรับแม่ที่อายุน้อยกว่า 20 ปี ในปี 2559 พบว่า มีผู้รับบริการคลอดในโรงพยาบาลรวมทั้งสิ้น 3,420 คน เป็นคนในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 72.9 นอกจังหวัด ร้อยละ 19.53 และต่างด้าว ร้อยละ 7.57 สำหรับปี 2560 (ต.ค.59-ก.พ.60) มีผู้คลอดจำนวน 1,322 คน เป็นคนในจังหวัดชลบุรี ร้อยละ 76.93 นอกจังหวัด ร้อยละ 17.02 และต่างด้าว ร้อยละ 6.05

แนวโน้มอัตราการคลอดของแม่อายุ 15-19 ปี ต่อ 1,000 ประชากร อายุ 15-19 ปีของจังหวัดชลบุรี เปรียบเทียบกับประเทศย้อนหลัง 6 ปี (ปี 55-60) พบว่าที่อัตราสูงกว่าระดับประเทศ

เมื่อจำแนกเป็นรายอำเภอ ปี 60 พบว่าอัตราการคลอดสูงสุดจะอยู่ที่อำเภอศรีราชา อัตรา 33.60/พัน รองลงมาได้แก่ อำเภอเกาะจันทร์ อัตรา 28.85/พัน ส่วนแม่อายุ 15-19 ปี ที่คลอดซ้ำ พบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง และปี 60 อยู่ที่ 21.36 และเมื่อจำแนกเป็นรายอำเภอ พบว่าอำเภอศรีราชา กับอำเภอพานทอง มีอัตราการคลอดซ้ำสูง อยู่ที่ร้อยละ 27.02 และ 26.19 ตามลำดับ จังหวัดชลบุรีการตั้งครรภ์จะลดลง แต่ก็ยังสูงกว่ามาตรฐานตัวเกณฑ์

จากข้อมูลสถิติข้างต้นสรุปวิเคราะห์คาดการณ์สถานการณ์การเกิดแม่วัยใสในอนาคตของประเทศไทยได้ว่า

- 1) จำนวนแม่วัยใสจะลดลงแต่อัตราที่เกิดยังคงสูงกว่าระดับค่ากลางของประเทศที่กำหนดไว้ในระดับ 44 คนต่อ 1,000 คน
- 2) อัตราการคลอดซ้ำของแม่วัยใสก็อยู่ในอัตราที่สูงเพิ่มขึ้น
- 3) อายุของแม่วัยใสแนวโน้มจะลดลง เนื่องจากภาวะการเจริญพันธุ์ที่รวดเร็ว

2.2 แนวโน้มปัญหาแม่วัยใสของประเทศไทยในอนาคต

● นายจิระพันธ์ กัลลประวิทย์ ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทางสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กล่าวในการประชุมระดับชาติเรื่องสุขภาวะทางเพศครั้งที่ 1 การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ระหว่างวันที่ 8-10 กันยายน 2557 ณ อาคารอิมแพ็ค ฟอรั่ม ในห้องเสวนาสถานการณ์ท้องวัยรุ่นในไทยและนานาชาติ โดยกล่าวว่า สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่เป็นแกนหลักในการพัฒนาประเทศ เมื่อไทยมีโครงสร้างประชากรเด็กเกิดน้อยลง ในฐานะหน่วยงานวางแผนจึงมุ่งหวังให้เด็กทุกคนเกิดและเติบโตอย่างมีคุณภาพ การเจริญเติบโตของประเทศ จำเป็นต้องมีกำลังแรงงานที่เพียงพอและมีคุณภาพ ฉะนั้น สิ่งประเทศไทยเผชิญอยู่คือ อัตราการเกิดที่ลดน้อยลง ขณะที่วัยรุ่นตั้งครรภ์ขณะเรียนหนังสือเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพในการเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้นเบื้องต้นจำเป็นต้องมีนโยบายทำให้การเกิดมีคุณภาพ “เราเน้นว่าต้องพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต ทำอย่างไรให้การเกิดมีคุณภาพไม่พิการ เกิดมาแล้วต้องได้รับการดูแลอย่างดี สามารถต่อยอดเป็นแรงงานของประเทศที่มีผลิตภาพสูง เรากำลังจะเป็นสังคมผู้สูงอายุ เด็กที่เกิดมาช่วงหลังต้องรับภาระในการดูแลประชากรวัยสูงอายุ เราจำเป็นต้องมีประชากรที่มีคุณภาพ นั่นคือนโยบายที่เราเน้น”

ซึ่งจะพบว่าในอนาคตวัยรุ่นที่ร่างกายยังเจริญเติบโตไม่เต็มที่ หากตั้งครรภ์ก็จะมีโอกาสจะเกิดภาวะแทรกซ้อนสูงกว่าการตั้งครรภ์ในวัยผู้ใหญ่ ได้แก่ ภาวะซีดขณะตั้งครรภ์ ภาวะตกเลือดหลังคลอด และภาวะป่วยทางจิต ส่วนเด็กที่เกิดจากแม่วัยรุ่น มีความเสี่ยงที่จะคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์และอาจมีความพิการแต่กำเนิดได้ เนื่องจากแม่วัยใสยังไม่พร้อมที่จะมีบุตรและขาดการดูแล

ตนเองที่เหมาะสมในระหว่างตั้งครรภ์ คนวัยเรียนหากกลายเป็นแม่วัยรุ่น มักทำให้เสียโอกาสทางการศึกษา ไม่สามารถหางานที่มีรายได้ดีและมีความมั่นคง กลายเป็นภาระแก่ครอบครัวและสังคม นำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจและความยากจน ยิ่งไปกว่านั้นการขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูสมาชิกใหม่ มักส่งผลให้เด็กที่เกิดมาไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม เด็กที่มาจากความไม่พร้อมในการเลี้ยงดูของพ่อแม่จะเติบโตขึ้นเป็นประชากรรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพของประเทศ และไม่สามารถนำพาประเทศชาติสู่การแข่งชันกับชาติอื่นๆ ได้ นอกจากนี้อาจนำไปสู่ปัญหาที่พบในวัยรุ่น อาทิ การเที่ยวเตร่ มั่วสุม ยาเสพติด ไปจนถึงอาชญากรรม สร้างภาระให้กับทั้งครอบครัว ชุมชนและสังคม

● แนวโน้มปัญหาแม่วัยใสในอนาคตสามารถวิเคราะห์จากข้อมูลข้างต้น โดยสรุปจะพบว่ามีผลกระทบกับบุคคล 2 กลุ่ม ด้วยกัน กล่าวคือ

1) กลุ่มแม่วัยใส

- เสียโอกาสทางการศึกษา ไม่สามารถเรียนต่อในขณะตั้งครรภ์
- ไม่สามารถหางานที่มีรายได้ดีและมีความมั่นคง
- มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากยังต้องพึ่งพาครอบครัวอยู่ ยังไม่สามารถไปประกอบอาชีพได้เนื่องจากตั้งครรภ์ อายุยังน้อย ไม่จบการศึกษา

ประกอบอาชีพได้เนื่องจากตั้งครรภ์ อายุยังน้อย ไม่จบการศึกษา

- ไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงลูกเนื่องจากยังไม่มีวุฒิภาวะ
- บอบช้ำด้านจิตใจเนื่องจากบุคคลรอบข้างยังไม่เข้าใจและยอมรับ

2) กลุ่มบุตรที่เกิดกับแม่วัยใส

- การเจริญเติบโตขณะที่อยู่ในครรภ์มารดาอาจไม่สมบูรณ์เต็มที่
- เสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และอาจพิการได้
- เด็กถูกทอดทิ้งเนื่องจากความไม่พร้อมของมารดาหรือครอบครัว
- เด็กถูกส่งเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ของภาครัฐและเอกชนเพิ่มมากขึ้น

3 แนวทางแก้ปัญหา หรือ การพัฒนา

3.1 ทิศทางปัญหาแม่วัยใส

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากบทความ การประชุมวิชาการ งานวิจัย พบว่าทิศทางปัญหาของแม่วัยใสในประเทศไทยปรากฏว่า จำนวนแม่วัยใสจะลดลงแต่อัตราที่เกิดยังคงสูงกว่าระดับค่ากลางของประเทศที่กำหนดไว้ในระดับ 44 คนต่อ 1,000 คน อัตราการคลอดซ้ำของแม่วัยใสก็อยู่ในอัตราที่สูงเพิ่มขึ้น และอายุของแม่วัยใสมีแนวโน้มจะลดลง เนื่องจากภาวะการเจริญพันธุ์ที่รวดเร็ว ผลกระทบที่เกิดกับแม่วัยใส จะพบว่าแม่วัยใสจะเสียโอกาสทางการศึกษา ไม่สามารถเรียนต่อในขณะตั้งครรภ์ ไม่สามารถหางานที่มีรายได้ดีและมีความมั่นคงทำให้มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากยังต้องพึ่งพาครอบครัวอยู่ ยังไม่สามารถไปประกอบอาชีพได้เนื่องจากตั้งครรภ์ อายุยังน้อย ไม่จบการศึกษาที่สำคัญไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงลูกเนื่องจากยังไม่มีวุฒิภาวะ และบอบช้ำด้านจิตใจเนื่องจากบุคคลรอบข้างยังไม่เข้าใจและยอมรับ นอกจากนี้ยังพบว่ามีผลกระทบกับบุตรที่เกิดกับแม่วัยใสเช่นกัน กล่าวคือเด็กที่อยู่ในครรภ์การเจริญเติบโตขณะที่อยู่ในครรภ์มารดาอาจไม่สมบูรณ์เต็มที่ ขณะเดียวกันเด็กก็เสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และอาจพิการได้ ส่งผลให้เด็กถูกทอดทิ้งและส่งเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ของภาครัฐและเอกชนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความไม่พร้อมของมารดาหรือครอบครัว

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามของเยาวชนกลุ่มเสี่ยง จำนวน 100 คน ซึ่งได้แก่ เด็กผู้หญิงจำนวน 76 คน และเด็กผู้ชาย จำนวน 24 คน อายุระหว่าง 14 – 18 ปี พบว่า สาเหตุของแม่วัยใสในปัจจุบัน มีสาเหตุมาจากการรับรู้เรื่องเพศสัมพันธ์จากสื่อ Social Network เป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะ Website ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเพศสัมพันธ์ซึ่งสามารถค้นหาได้โดยง่าย รวมทั้งสื่อลามก ได้แก่ หนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น หนังสือเปลือยกายผู้หญิงและผู้ชาย ฯลฯ โดยยังปรากฏจากกลุ่มตัวอย่างอีกว่ามีแนวคิดในการป้องกันปัญหาคุณแม่วัยใสโดยการให้แต่งกายให้เรียบร้อย หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่เปลี่ยว ไม่อยู่ตามลำพังกับเพศตรงข้าม และใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งที่มีเพศสัมพันธ์ โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับสาเหตุของปัญหาแม่วัยใสเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงฮอร์โมนของร่างกาย การอยากรู้ อยากลอง การไม่ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว โดนล้อลง ถูกข่มขืน อยู่ในภาวะมีนเมา พลาด เชื้อใจเพศตรงข้าม ไม่รู้จักการปฏิเสธ อายุไม่กล้าเข้าไปซื้อถุงยางอนามัยในร้านค้า ในส่วนแนวคิดเรื่องการณรงค์ป้องกันปัญหาแม่วัยใส กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า ภาครัฐควรแจกถุงยางอนามัยและฉีดยาคุมอย่างอิสระ จัดทำสื่อการสอนเกี่ยวกับเรื่องเพศศึกษา เพื่อมิให้มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร หากเกิดกรณีเป็นแม่วัยใสภาครัฐควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตร หนุนการศึกษาแก่แม่วัยใส เพื่อให้โอกาสใน

การศึกษาต่อตามศักยภาพของตนเอง สำหรับแนวคิดของกลุ่มตัวอย่างการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต มีแนวคิดทำให้มีโรงเรียนรองรับสำหรับแม่วัยใสและบุตรโดยเฉพาะ ตรวจสอบสภาพสังคมแหล่งที่อยู่ที่เป็นอันตราย ควรช่วยเหลือสวัสดิการให้แก่แม่วัยใสและบุตร และแนะนำความรู้ภายหลังตั้งครรภ์

จากการวิเคราะห์การสัมภาษณ์แม่วัยใส จำนวน 5 คน อายุระหว่าง 14- 19 ปี พบว่าส่วนใหญ่มีการเรียนเรื่องเพศศึกษาในสถานศึกษาตั้งแต่มัธยมต้น แต่แม่วัยใสก็เกิดการตั้งครรรภ์กับเพื่อนที่เรียนหนังสือด้วยกันในขณะที่อยู่ระหว่างการศึกษา ทำให้เรียนไม่จบ สาเหตุของการตั้งครรรภ์ของแม่วัยใสเกิดจากความประมาทของฝ่ายชายไม่ใช้ถุงยางอนามัยและฝ่ายหญิงไม่ใช้ยาคุมกำเนิด แนวคิดเมื่อแม่วัยใสเกิดการตั้งครรรภ์ส่วนใหญ่ฝ่ายชายไม่รับผิดชอบและฝ่ายหญิงไม่กล้าบอกพ่อ-แม่ แต่ไปปรึกษาเพื่อน หรือญาติสนิท บางรายตัดสินใจจะไปทำแท้งแต่ไม่กล้าเนื่องจากกลัวเจ็บและกลัวบาป และบางรายอายุครรรภ์เลยระยะเวลาการทำแท้ง สำหรับสิ่งที่แม่วัยใสต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐ คือ โอกาสทางการศึกษา การทำงานของเด็ก การยอมรับจากสถานศึกษาให้เรียนจนจบและต้องการให้มีโรงเรียนเฉพาะแม่วัยใสและเด็กเท่านั้น

สรุปทิศทางของแม่วัยใสในประเทศไทยในภาพรวมสามารถวิเคราะห์ได้ว่า คุณแม่วัยใสเป็นปัญหาที่กระทบกับบุคคลสองกลุ่ม ได้แก่ แม่วัยใสและบุตรที่เกิดกับแม่วัยใส ซึ่งทั้งสองกลุ่มถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนประเทศในอนาคตเพราะประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประกอบกับจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาแม่วัยใสียังไม่ได้รับการแก้ไขปัญหาย่างจริงจังและตรงประเด็น จึงส่งผลให้สถิติการคลอดบุตรจากแม่วัยใสียังคงสูงในขณะการคลอดซ้ำมีสถิติคลอดสูงเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้นปัญหาแม่วัยใสจึงเป็นปัญหาจำป็นเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องเร่งดำเนินการบูรณาการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาก่อนที่ปัญหานี้จะบานปลายและเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับมติคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ณ จังหวัดจันทบุรี เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561 ให้มีการแก้ปัญหการตั้งครรรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นโดยเร่งด่วน

3.2 เป้าหมายหลักในการบริหารจัดการปัญหาแม่วัยใสเพื่อรองรับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และความสัมพันธ์กับนโยบาย Thailand 4.0 ของประเทศไทย

3.2.1 กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) มีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งมีเป้าหมายของประเทศไทยใน ปี 2579 คือ “เศรษฐกิจและสังคมไทยมีการพัฒนาอย่างมั่นคงและยั่งยืนบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน สังคมไทย เป็นสังคมที่เป็นธรรมมีความเหลื่อมล้ำน้อย เป็น

มนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นพลเมืองที่มีวินัยตื่นรู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดชีวิต มีความรู้ มีทักษะและทัศนคติที่เป็นค่านิยมที่ดี มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่สมบูรณ์ มีความเจริญเติบโตทางจิตวิญญาณ มีจิตสาธารณะและทำประโยชน์ต่อส่วนรวม มีความเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียนและพลเมืองโลก ประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญในเวทีนานาชาติระบบเศรษฐกิจตั้งอยู่บนฐานของการใช้นวัตกรรมนำดิจิทัล สามารถแข่งขันในการผลิตได้และค้าขายเป็นมีความเป็นสังคมประกอบการ มีฐานการผลิตและบริการที่มีคุณภาพและรูปแบบที่โดดเด่นเป็นที่ต้องการในตลาดโลก เป็นฐานการผลิตและบริการที่สำคัญ เช่น การให้บริการคุณภาพทั้งด้านการเงิน ระบบโลจิสติกส์ บริการด้านสุขภาพ และท่องเที่ยวคุณภาพ เป็นครัวโลกของอาหารคุณภาพและปลอดภัย เป็นฐานอุตสาหกรรมและบริการอัจฉริยะที่เป็น อุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่ใช้นวัตกรรมทุนมนุษย์ทักษะสูงและเทคโนโลยีอัจฉริยะมาต่อยอดฐานการผลิตและบริการที่มีศักยภาพในปัจจุบันและพัฒนาฐานการผลิตและบริการใหม่ๆ เพื่อนำประเทศไทยไปสู่การมีระบบ เศรษฐกิจ สังคม และประชาชนที่มีความเป็นอัจฉริยะ” ในการที่จะบรรลุวิสัยทัศน์และทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์นั้น จำเป็นจะต้องมีการวางแผนและกำหนดยุทธศาสตร์ การพัฒนาในระยะยาว และกำหนดแนวทางการพัฒนาของทุกภาคส่วนให้ขับเคลื่อนไปทิศทาง ซึ่งยุทธศาสตร์ที่จะใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในระยะ 20 ปี ประกอบด้วย 6 ยุทธศาสตร์หลัก มีจำนวน 2 ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศมีความพร้อมทาง ภายใจ สติปัญญา มีความเป็นสากล มีทักษะการคิด วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย มีคุณธรรม จริยธรรม รุคุณค่าความเป็นไทย มีครอบครัวที่มั่นคง กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ (2) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียม และทั่วถึง (3) การปลูกฝังระเบียบวินัย คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประโยชน์ (4) การสร้างให้คนมีสุขภาพที่ดี (5) การสร้างความอยู่มีสุขของครอบครัวไทยเสริมสร้างบทบาทของสถาบันครอบครัว ในการบ่มเพาะจิตใจให้เข้มแข็ง

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม เพื่อเร่งกระจายโอกาสการพัฒนาและสร้างความมั่นคงให้ทั่วถึง ลดความเหลื่อมล้ำไปสู่ สังคมที่เสมอภาคและเป็นธรรม กรอบแนวทางที่ต้องให้ความสำคัญ อาทิ (1) การสร้างความมั่นคงและการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจและสังคม (2) การพัฒนาระบบบริการและระบบบริหารจัดการสุขภาพ (3) การสร้างสภาพแวดล้อมและนวัตกรรมที่เอื้อต่อการดำรงชีวิตในสังคมชั้นสูง (4) การสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมทุนทางวัฒนธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน

3.2.2 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ยึดหลักการสำคัญ 6 ประการ คือ (1) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา (3) กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) (4) เป้าหมายอนาคตของประเทศไทยปี 2579 มาเป็นกรอบในการกำหนดเป้าหมายที่จะบรรลุใน 5 ปีแรก และเป้าหมายระยะย่อยๆ ลงมา (5) หลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ลดความเหลื่อมล้ำและขับเคลื่อนการเจริญเติบโตจากการเพิ่มผลิตภาพการผลิตบนฐานของการใช้ภูมิปัญญาและนวัตกรรม (6) หลักการนำไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างจริงจังใน 5 ปี ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ และเกี่ยวข้องโดยตรงกับด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มี 2 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ มีวัตถุประสงค์เพื่อปรับเปลี่ยน ให้คนในสังคมไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เตรียมคนในสังคมไทยให้มีทักษะในการดำรงชีวิต สำหรับโลกศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีตลอดช่วงชีวิต และเสริมสร้างสถาบันทางสังคมให้มี ความเข้มแข็งเอื้อต่อการพัฒนาคนและประเทศ เป้าหมายที่ 2 คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น วัยแรงงานมีความรู้และทักษะเป็นไปตามความต้องการของตลาดงาน และมีทักษะ ทางการเงินที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ

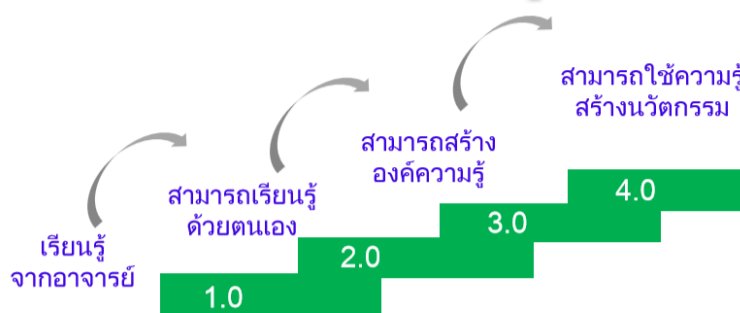
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีวัตถุประสงค์เพื่อขยายโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่มูลุ่ประชากรร้อยละ 40 ที่มีรายได้ต่ำสุด เพื่อให้คนไทยทุกคนเข้าถึง บริการทางสังคมที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่การกระจายการให้บริการภาครัฐทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข และสวัสดิการที่มีคุณภาพ ให้ครอบคลุมและทั่วถึง

3.2.3 ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กับการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0

ดร. สุวิทย์ เมษินทรีย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ได้บรรยายในการสัมมนาผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงแรงงานในวันที่ 24 มกราคม 2560 ถึงการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 ในการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 โดยการปฏิรูปการศึกษาไทยต้องเน้น Strategic Transformation เพื่อรองรับพลวัตโลกในศตวรรษที่ 21 เน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 มีแรงบันดาลใจ มีความมุ่งมั่น มีพลังและมีความหมาย (Purposeful People) มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถรังสรรค์นวัตกรรม (Innovative People) มีจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (Mindful People) มุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Action-Based People) เรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย เน้นการใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม ตามภาพที่ 7 ด้านล่าง

ภาพที่ 7 เรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย เน้นการใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม

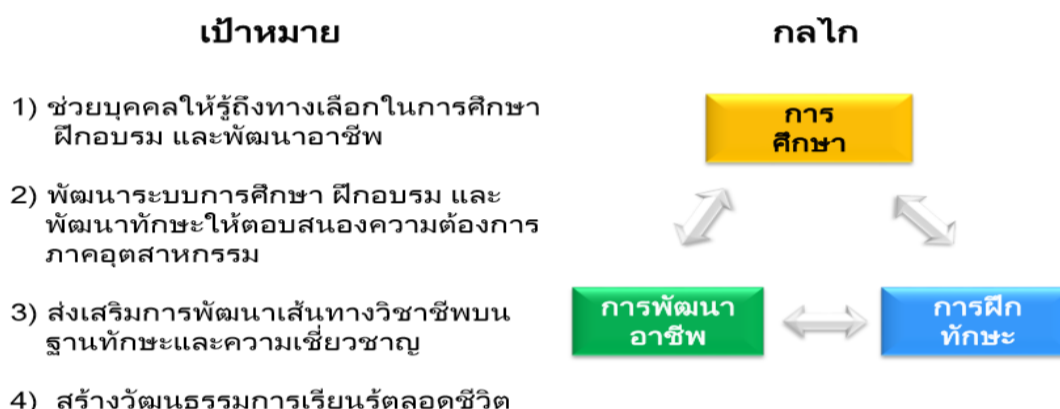
เรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย เน้นการใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม

นอกจากนั้นการขับเคลื่อนไทยแลนด์ 4.0 ต้องมีการสร้างกลไกบูรณาการการศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพให้คนไทยปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลง บนเป้าหมาย ช่วยบุคคลให้รู้ถึงทางเลือกในการศึกษา ฝึกอบรม และพัฒนาอาชีพ พัฒนาระบบการศึกษา ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้ตอบสนองความต้องการภาคอุตสาหกรรม ส่งเสริมการพัฒนาเส้นทางวิชาชีพบนฐานทักษะและความเชี่ยวชาญ และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

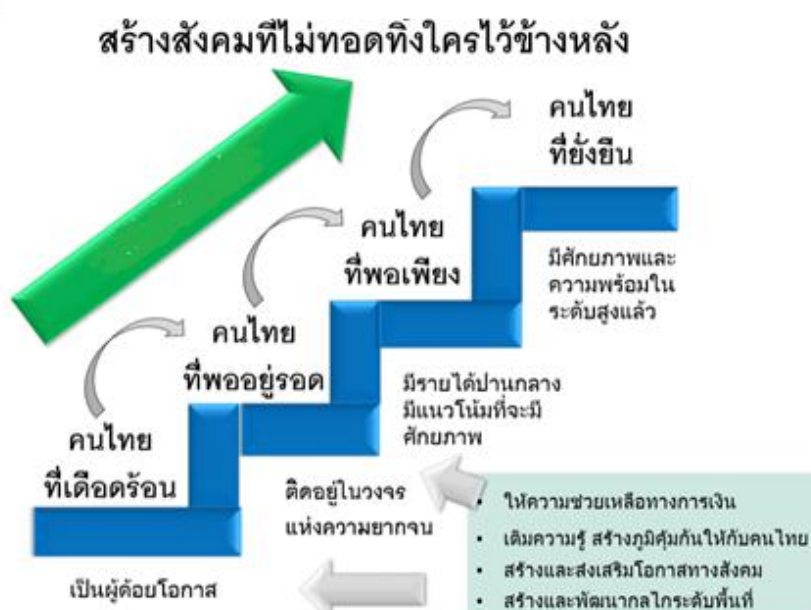
ภาพที่ 8 การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สร้างกลไกบูรณาการการศึกษา การฝึกอบรม การพัฒนาอาชีพให้คนไทยปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงและกำหนดเส้นทางชีวิตสู่นาคต

สรุปได้ว่าแม่วัยใสและลูกของแม่วัยใส ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบถือเป็นผู้ด้อยโอกาสในสังคม จึงมีความจำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือด้านรายได้ การเสริมเติมความรู้ การเพิ่มภูมิคุ้มกัน การสร้างและส่งเสริมโอกาสทางสังคม เพื่อให้แม่วัยใสเป็นคนไทยที่มีคุณภาพชีวิตที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยใช้ความรู้สร้างนวัตกรรมเพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กับการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 โดยจะไม่ทอดทิ้งแม่วัยใสและลูกของแม่วัยใสไว้ข้างหลัง

ภาพที่ 9 สร้างสังคมที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง

3.2.4 ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.2559

วิสัยทัศน์ของยุทธศาสตร์คือ วัยรุ่นมีความรู้ด้านเพศวิถีศึกษา มีทักษะชีวิตที่ดี สามารถเข้าถึงบริการอนามัยเจริญพันธุ์ที่เป็นมิตร เป็นส่วนตัวรักษาความลับ และได้รับสวัสดิการสังคมอย่างเสมอภาค โดยมีพันธกิจ คือ ส่งเสริม สนับสนุน และประสานให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยขับเคลื่อนผ่านยุทธศาสตร์ 5 ข้อ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาระบบการศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเพศวิถีศึกษาและทักษะชีวิตที่มีคุณภาพ และมีระบบการดูแลช่วยเหลือที่เหมาะสม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมบทบาทครอบครัว ชุมชน และสถานประกอบการในการเลี้ยงดูสร้างสัมพันธภาพ และการสื่อสารด้านสุขภาพทางเพศของวัยรุ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่มีคุณภาพและเป็นมิตร

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือ การคุ้มครองสิทธิอนามัยการเจริญพันธุ์ และการจัดสวัสดิการสังคมในกลุ่มวัยรุ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ส่งเสริมการบูรณาการการจัดการฐานข้อมูล งานวิจัย และการจัดการความรู้ โดยยุทธศาสตร์ข้างต้นดำเนินการผ่านกลไกการบริหารจัดการในระดับชาติ คือ คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งมีคณะกรรมการในกำกับ ได้แก่ 1) คณะอนุกรรมการพัฒนากฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบและแนวทางปฏิบัติ 2) คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และ 3) คณะอนุกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร

เมื่อวิเคราะห์จะพบว่าตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กับการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 พบว่า ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแม่วัยใส ยังไม่มียุทธศาสตร์ข้อใดที่กำหนดชัดเจนให้ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของแม่วัยใส และมีความคิดสร้างสรรค์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การทำงาน สามารถเข้าสู่สังคมการทำงานแห่งปัญญา และแม่วัยใสและลูกของแม่วัยใสจะไม่ถูกทิ้งอยู่ข้างหลัง เพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง” (middle-income trap)

“กับดักรายได้ปานกลาง” คือ สภาพของประเทศสามารถพัฒนาจากประเทศยากจนที่มีรายได้ต่ำเข้าสู่ประเทศที่มีรายได้ปานกลาง แต่ก็ต้อง “ติดหล่ม” อยู่ในสภาพรายได้ปานกลาง โดยไม่มีแนวโน้มที่จะก้าวไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง เนื่องจากการไม่สนใจในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คุณภาพของแรงงานและบุคลากรในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว

3.3 เป้าหมายหลักและเป้าหมายรอง

จากปัญหาและแนวโน้มการเกิดขึ้นของคูณแม่วัยใสในอนาคตที่กล่าวมาแล้ว รวมทั้งจากยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560 – 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564) และการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 ของประเทศไทย สามารถกำหนดเป้าหมายได้ดังนี้

1) เป้าหมายหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพคุณแม่วัยใสให้มีความคิดสร้างสรรค์ ใช้ความรู้ สร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่การทำงาน สามารถเข้าสู่สังคมการทำงานแห่งปัญญา มีรายได้ พ้นจากเส้นความยากจนระดับปานกลาง

2) เป้าหมายรอง ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

2.1) ระยะต้น คือ การปรับแนวคิดคุณแม่วัยใสและบุตรให้เกิดการยอมรับและมีสภาพจิตใจ ที่ดี มีความรู้ความเข้าใจ สามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐและการบันทึกรวบรวมข้อมูลคุณแม่วัยใส

2.2) ระยะกลาง คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตคุณแม่วัยใสให้มีอาชีพ มีรายได้ มีสวัสดิการทางสังคม มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดีทั้งแม่และบุตร

3.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลักในการพัฒนาศักยภาพคุณแม่วัยใสให้สามารถเข้าสู่สังคมการทำงานและมีรายได้พ้นจากความยากจนระดับปานกลาง จำเป็นต้องมีแนวทางการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน โดยกำหนดแนวทางไปสู่เป้าหมายรองเพื่อเป็นการสนับสนุนเป้าหมายหลัก ดังนี้

3.4.1 เป้าหมายรองระยะต้น คือ การปรับแนวคิดคุณแม่วัยใสและบุตร ได้รับการยอมรับและสภาพจิตใจที่ดี มีความรู้ความเข้าใจ สามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐ และบันทึกรวบรวมข้อมูลคุณแม่วัยใส

มีแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การประสานสัมพันธ์ การบูรณาการการทำงาน ปรับแนวคิดคุณแม่วัยใส พัฒนาทัศนคติ สร้างจิตสำนึก ในโครงการต่างๆ เช่น โครงการวัยใสจิตอาสาหยุดปัญหาเด็กหญิงแม่ โครงการยุวแรงงาน และโครงการร่อง (Pilot Project) ทางการศึกษาจากต้นแบบวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ เป็นต้น โดยใช้นวัตกรรมการพัฒนาแบบ Web Service Application สำหรับบันทึกติดตามและ Query ข้อมูลคุณแม่วัยใสและบุตร สามารถทำให้คุณแม่วัยใสเข้าถึงบริการภาครัฐ (Electronic Government Service) ได้ในรูปแบบ Single Windows บันทึกกระบวนการทำงานและผลที่ได้รับจากการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการในเป้าหมายรองระยะสั้นทั้งหมดได้ ในรูปแบบ Connected Government Services ซึ่งจะเป็นตัว Multiplier เร่งความเร็วในการแก้ปัญหาให้เข้าถึงปัญหาได้ในวงกว้างได้มากขึ้น ให้สามารถก้าวไปสู่แนวทางบรรลุเป้าหมายในระยะกลางและระยะยาวได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

3.4.2 เป้าหมายรองระยะกลาง คือ พัฒนาศักยภาพชีวิตคุณแม่วัยใสให้มีอาชีพ มีรายได้ มีสวัสดิการทางสังคม มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดีทั้งแม่และบุตร

มีแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ จัดหางานที่เหมาะสม ส่งเสริมในการประกอบสัมมาชีพ ส่งเสริมหลักประกันทางสังคม ให้เข้าเป็นผู้ประกันตน ตามมาตรา 39 และมาตรา 40

การให้การศึกษาขั้นพื้นฐานให้เข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมเพื่อเพิ่มโอกาสและช่องทางในการทำงาน ส่งเสริมการมีงานทำ โดยส่งเสริมให้เกิดการมีงานทำในรูปแบบที่หลากหลายตามกลุ่มอายุ การเข้าถึงบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อลดภาระค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในครัวเรือน การเข้าถึงบริการสาธารณสุข การส่งเสริม และป้องกันโรค การบริการจัดการและปัญหาด้านสุขภาพทั้งแม่และบุตร ตามหลักการประกันสุขภาพแห่งชาติ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ เข้าถึงสินเชื่อและแก้ปัญหานี้อกระบบแบบบูรณาการ การเข้าถึงสิ่งจำเป็นพื้นฐาน สนับสนุนให้เข้าถึงสิ่งจำเป็นในชีวิต เช่นที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกิน การออมเป็นต้น ซึ่งผลจากการใช้นวัตกรรมระบบ Application ที่พัฒนาขึ้นสำหรับเก็บข้อมูลคุณแม่วัยใสและบุตร และที่ทำให้คุณแม่วัยใสเข้าถึงบริการภาครัฐ (Electronic Government Service) จากเป้าหมายระยะต้น ทำให้สามารถใช้ข้อมูลแม่วัยใสแบบรายบุคคล เช่น ข้อมูลด้านอาชีพ ข้อมูลด้านการศึกษา ข้อมูลด้านสุขภาพของแม่และบุตร ข้อมูลด้านครอบครัว สภาพการดูแลเลี้ยงดูบุตร ข้อมูลด้านการเงิน ข้อมูลด้านความจำเป็นพื้นฐานในชีวิตของแม่และบุตร โดยการพัฒนาคุณภาพชีวิตแม่วัยใสให้ประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ นั้น มีความจำเป็นต้องพัฒนานวัตกรรมเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถนำข้อมูลรายบุคคลของแม่วัยใสมาวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม ให้เห็นภาพรวมเพื่อจะแก้ปัญหาได้อย่างชัดเจนและตรงจุดมากขึ้น จึงต้องใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม Business Intelligence :BI มาเป็นตัว Multiplier เร่งความเร็วในการแก้ปัญหา โดยนำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมของแม่วัยใสและบุตร ซึ่งจะผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ สามารถนำมาใช้สนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบายและเชิงปฏิบัติ ได้ตรงกับความต้องการของแม่วัยใส ตรงประเด็นตรงกับความต้องการในพื้นที่ ทั้งในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาศักยภาพแม่วัยใสที่เป็นเป้าหมายหลักที่จะต้องดำเนินการในระยะยาว

3.4.3 เป้าหมายหลัก คือ พัฒนาศักยภาพแม่วัยใส ให้มีความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การทำงาน สามารถเข้าสู่สังคมการทำงานแห่งปัญญา ใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม รายได้พ้นจากเส้นความยากจนระดับปานกลาง

มีแนวทางการบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การเน้นการพัฒนาอาชีพ ส่งเสริมการฝึกอาชีพให้มีทักษะฝีมือ เพิ่มทักษะยกระดับฝีมือเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพ โดยการฝึกให้มีทักษะที่หลากหลาย (multi-skill) มีทักษะใหม่ (re-skilled) และให้มีทักษะด้าน STEM มีความรู้ความสามารถ มีสมรรถนะที่สามารถทำงานในยุคที่ภาคเศรษฐกิจใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและนวัตกรรมในสังคมการทำงานแห่งปัญญาได้ สามารถใช้สติปัญญาในการทำงานที่มีมูลค่าสูง (High Value) เพื่อให้มีรายได้ได้สูง (High Income) ส่งเสริมแหล่งทุนประกอบอาชีพ เพิ่มรายได้ให้พ้นขีดความยากจน การพัฒนาศักยภาพแม่วัยใส ให้มีทักษะอาชีพตามที่กล่าวข้างต้นนี้ มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยี นวัตกรรมมาวิเคราะห์เชิงลึกจากข้อมูลขนาดใหญ่ Big Data เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของคุณแม่วัย

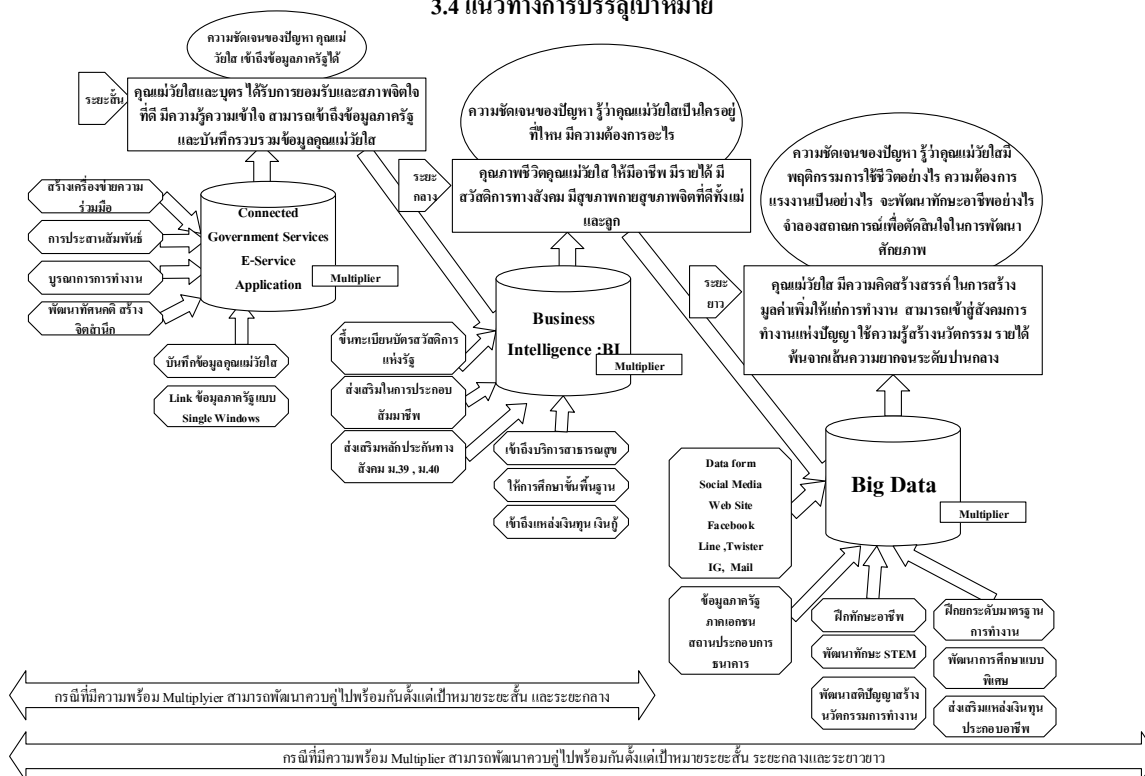
ในส่วนใหญ่ โดยสามารถวิเคราะห์พฤติกรรมในภาพรวมทั้งประเทศ หรือแยกเป็นรายจังหวัด รายพื้นที่ รายภาคได้ เช่นมีทักษะด้านใด ควรส่งเสริมเพิ่มทักษะอาชีพประเภทไหนที่จะทำให้มีงานทำ พัฒนา ทักษะอาชีพใดถึงเพิ่มมูลค่าให้แก่การทำงาน พฤติกรรมการใช้จ่ายเงิน พฤติกรรมการมีภาระหนี้สิน พฤติกรรมภายในครอบครัว พฤติกรรมการทำงาน สามารถนำมาพยากรณ์สภาพการดำรงชีวิตของแม่ วัยใสเป็นอย่างไร และระบบสามารถนำมาสร้างแบบจำลองเพื่อการตัดสินใจที่จะพัฒนาศักยภาพแม่ วัยใสให้เป็นไปตามเป้าหมายระยะยาวที่ตั้งไว้อย่างรวดเร็ว ข้อมูลขนาดใหญ่ที่นำมาวิเคราะห์เชิงลึกนั้น ได้มาจากทั้งข้อมูลภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข ข้อมูลการได้รับสิทธิการรักษาพยาบาล การตั้งครรภ์ การคลอด สุขภาพ การรักษาพยาบาล การดูแลรักษา คุณแม่ และบุตร กระทรวงพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ข้อมูลสวัสดิการ ของรัฐ ข้อมูลผู้ด้อยโอกาส กระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลการศึกษาและการศึกษาต่อ กระทรวงแรงงาน ข้อมูลอาชีพ การจัดหางาน สภาพการจ้าง การฝึกอาชีพ การทำงาน ผู้ประกันตน สิทธิประกันสังคม กระทรวงการคลัง ข้อมูลการลงทะเบียน ผู้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กระทรวงอุตสาหกรรม ข้อมูลประกอบธุรกิจ SME กระทรวงเกษตร ข้อมูล เกษตรกร กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลการสำรวจสำมะโน ประชากร ข้อมูลการสำรวจแรงงานนอกระบบ กระทรวงมหาดไทย ฐานข้อมูลประชาชนจาก ฐานข้อมูลของทะเบียนราษฎร) ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานและข้อมูลวิสาหกิจชุมชน กลุ่ม OTOP ของ กรมพัฒนาชุมชน ข้อมูลธนาคารแห่งประเทศไทย ข้อมูลรายการ เงินฝากตามบัญชี ธนาคาร เงินกู้ ธนาคาร ข้อมูลการมีหนี้สินในครอบครัวของเครดิตบูโร ข้อมูลสถานประกอบการ ตำแหน่งงานว่าง สถานะลูกจ้าง สภาพการจ้างงาน ความต้องการแรงงาน ทักษะที่ต้องการข้อมูลของมูลนิธิ/สมาคม เกี่ยวกับแม่วัยใส ข้อมูลรายบุคคลของแม่วัยใสที่ได้รับความช่วยเหลือ และข้อมูลโซเชียลมีเดียต่างๆ (Social Media) เช่น Web Site , Line , Facebook , Twister และ Mail เป็นต้น ดังนั้น Big Data จึงเป็น Multiplier ที่จะช่วยเร่งให้การพัฒนาคุณภาพชีวิตและพัฒนาศักยภาพ

3.5 แนวทางแก้ปัญหาและการพัฒนา

โดยสรุปแนวทางในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายรองและเป้าหมายหลัก หากทุกภาคส่วนมี การบูรณาการไม่ว่าภาครัฐและภาคเอกชน ก็จะสามารถพัฒนาตัว Multiplier ในทุกระยะไปในเวลา เดียวกัน ทั้งการพัฒนา Web Service Application แบบ Connected Government Services การใช้ Business Intelligence และการวิเคราะห์เชิงลึกจากข้อมูลขนาดใหญ่ Big Data ซึ่งจะทําเห็น ความชัดเจนของปัญหา แนวทางให้บรรลุสู่เป้าหมายหลัก ได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น

ภาพที่ 10 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

3.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

4. การนำแนวทางบรรลุเป้าหมายสู่การปฏิบัติ

การตั้งครกในวัยร่นเป็นปัญหาสำคัญของโลกและของประเทศไทยการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครกในวัยร่นของประเทศไทยที่ผ่านมา ยังไม่ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมรัฐบาลจึงได้พยายามบูรณาการการทำงานของหน่วยงานภาครัฐในเรื่องนี้ จึงนำไปสู่การออกพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครกในวัยร่น พ.ศ. 2559 ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 29 ก.ค. 2559 ต่อมากระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องได้จัดทำยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครกในวัยร่นระดับชาติในปี พ.ศ. 2560-2569 ตามบทบาทหน้าที่ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติฯ โดยกำหนดแผนยุทธศาสตร์ให้ยึดการพิทักษ์สิทธิของวัยร่นตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติฯ เป็นหลักสำคัญ

ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครกในวัยร่น พ.ศ. 2560-2569 ประกอบไปด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ตามที่ระบุในบทที่ 3 โดยมีเป้าหมายสำคัญของยุทธศาสตร์ฯ คือ 1) ในปี พ.ศ. 2569 อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10-14 ปี ไม่เกิน 0.5 ต่อประชากรหญิงอายุ 10-14 ปี 1,000 คน (ปี พ.ศ. 2559 = 1.4) และ 2) ในปี พ.ศ. 2569 อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี ไม่เกิน 25 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี (ปี พ.ศ. 2559 = 42.5)

แม้รัฐบาลจะมีแผนยุทธศาสตร์ฯ แต่ก็มุ่งเน้นการป้องกันไม่ให้อัตราการคลอดบุตรของหญิงในกลุ่มที่มีอายุ 10-14 ปี และ 10-15 ปี เพิ่มขึ้น และมุ่งเน้นการรักษาสิทธิที่หญิงเหล่านี้พึงได้รับจากระบบสวัสดิการรัฐโดยเฉพาะการอนามัยวัยครก และการเข้าถึงการศึกษา แต่ยุทธศาสตร์ฯ ยังไม่ได้คำนึงพัฒนาศักยภาพแม่วัยใสและการดำเนินการป้องกันไม่ปล่อยให้แม่วัยใสหลุดออกจากระบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นระบบการศึกษา การพัฒนาฝีมือแรงงาน และยังไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของแม่วัยใสในการพัฒนาศักยภาพและปัญหาที่แม่วัยใสต้องเผชิญ นอกจากนี้ ยุทธศาสตร์ฯ ยังขาดช่องทางที่จะสนับสนุน การประสานงานระหว่างทุกภาคส่วนโดยเฉพาะการเชื่อมโยงแผนปฏิบัติการด้านต่างๆ เช่น การศึกษา บริการทางแพทย์และสังคม การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม การสื่อสารและสร้างความตื่นตัวทางสาธารณะ การติดตามควบคุมตรวจสอบให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

4.1 การนำแนวทางบรรลุเป้าหมายและการขับเคลื่อนข้อเสนอ

เพื่อประกอบการจัดทำข้อเสนอของกลุ่ม คณะผู้ศึกษาจึงเห็นควรใช้หลักการ Eric & Sapp ในการจัดทำข้อเสนอเพื่อการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติฯ โดยรัฐบาลควรเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่กลุ่มแม่วัยใส โดยคำนึงถึงกฎหมาย มาตรการ และยุทธศาสตร์ชาติต่างๆ ที่มีอยู่แล้ว และ

นำมาประมวลว่าควรเน้นไปที่ด้านใดเป็นพิเศษ โดยใช้การวิเคราะห์กลยุทธ์ ที่มุ่งเน้นการทำงานน้อย แต่ได้มาก ต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเห็นผลที่เป็นรูปธรรมได้

4.1.1 ข้อเสนอของคณะผู้ศึกษา ประกอบด้วยแนวทาง 8 ประการ ได้แก่

(1) ให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่

(1.1) กลุ่มวัยรุ่น เพื่อให้สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปป้องกันการตั้งครรภ์ และมีศักยภาพและความพร้อมในการรับมือเมื่อตั้งครรภ์ โดยทำในทุกระดับด้วยเทคนิคในการสื่อสาร การปรับเนื้อหาสาระ และวิธีการสื่อสารที่เหมาะสมกับวัยรุ่น รวมถึงการใช้ application พิเศษ และมาตรการต่างๆ เช่น การฝังยาคุมกำเนิด ฯลฯ

(1.2) กลุ่มแม่วัยใส เพื่อสร้างรายได้ที่จะดูแลตัวเองระหว่างที่ตั้งครรภ์ และบุตร ภายหลังการคลอด

(1.3) กลุ่มประชาชนในสังคม เพื่อสร้างการรับรู้ว่าการมีเพศสัมพันธ์เป็นเรื่องธรรมชาติ วัยรุ่นควรได้รับความรู้ที่จะป้องกันตนเอง และหากเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมาแล้วสังคมไม่ควรซ้ำเติม กดดัน แต่ควรให้กำลังใจ และช่วยประคับประคองแม่วัยใสให้สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นปกติ

(2) ปรับปรุงกฎหมาย: เนื่องจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่เอื้อให้แม่วัยใสสามารถหารายได้เพื่อเลี้ยงตนเองและบุตรได้ เช่น กฎหมายแรงงาน ว่าด้วยการจ้างแรงงานเพื่อสนับสนุนให้มีการจ้างแรงงานแม่วัยใสรวมทั้งการปรับการกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำจากรายวันเป็นรายชั่วโมง

(3) กำหนดสิ่งจูงใจ (incentive) ได้แก่

(3.1) มาตรการภาษีกรณีภาคเอกชนที่เข้ามาช่วยสนับสนุนการดำเนินชีวิตของแม่วัยใส เช่น สามารถนำค่าจ้างแรงงานแม่วัยใสมาหักเป็นค่าใช้จ่ายได้ 2 เท่า

(3.2) การสร้างพลังให้แก่แม่วัยใส เป็นการส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขด้านเศรษฐกิจ เช่น ปัญหารายได้ การดำรงชีวิตของแม่วัยใส

(4) บูรณาการหน่วยงานภาครัฐให้ทำงานร่วมกัน เพื่อสามารถดำเนินการตามยุทธศาสตร์ตามแนวพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 เพื่อยกระดับความสามารถของแม่วัยใสให้สามารถมีงานทำในกิจการ new S-curve / Thailand 4.0 แรงงาน 4.0 ได้ดียิ่งขึ้น ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพัฒนาสังคมฯ กระทรวงศึกษา กระทรวงแรงงาน และกระทรวงอุตสาหกรรม เป็นต้น ซึ่งเป็นเสมือนรั้งนกที่โอบอุ้มแม่วัยใสให้ยกระดับ พัฒนาชีวิต และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(5) การเพิ่มบริการข้อมูลแก่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

(5.1) กลุ่มวัยรุ่น ในเรื่องเกี่ยวกับการเสริมสร้างศักยภาพ การเข้าถึงอนามัยการตั้งครรภ์ และการสร้าง Self-esteem

(5.2) กลุ่มแม่วัยใส ในเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตหลังจากการมีบุตร

(6) การให้ความช่วยเหลือแก่กลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

(6.1) กลุ่มวัยรุ่น ในการมีเพศสัมพันธ์ที่มีการป้องกันอย่างมีประสิทธิภาพ (Sex Responsibility)

(6.2) กลุ่มแม่วัยใส ตั้งแต่เริ่มตั้งครรภ์ - คลอด - จนกระทั่งช่วยเหลือตัวเองได้ทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา การมีงานทำเพื่อมีรายได้ในการดำรงชีพ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อประกอบกิจการขนาดย่อม (Micro Enterprise) การอบรมฝีมือแรงงาน เช่น การดูแลผู้สูงอายุ การบริการ หรือการนวดแผนไทย เป็นต้น

(7) การเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นกลุ่มเป้าหมาย ดังนี้

(7.1) กลุ่มวัยรุ่น เพื่อตระหนักถึงการป้องกันการตั้งครรภ์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการดูแลตัวเอง Safe-sex การมีเพศสัมพันธ์ที่รับผิดชอบ

(7.2) สังคมและชุมชน เพื่อให้ตื่นตัวต่อปัญหาและร่วมป้องกันแก้ไข ตลอดจนรับมือกับการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรอย่างมีประสิทธิภาพ

(8) การป้องกันการท้องในวัยรุ่น และป้องกันไม่ให้สังคมทอดทิ้งแม่วัยใส เพื่อให้วัยรุ่นและแม่วัยใส สามารถเป็นทรัพยากรมนุษย์ในการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ Thailand 4.0 อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากแนวทางการดำเนินการข้างต้นจะนำไปสู่เป้าหมายหลัก คือ การพัฒนาศักยภาพให้แม่วัยใสให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญในการเข้าไปสู่ Thailand 4.0 ด้วยการสร้างโอกาสในการได้รับการว่าจ้างงานให้แก่กลุ่มแม่วัยใสในท้องถิ่น ด้วยการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ๆ เป็นเครื่องมือในการสอน ฝึกอบรม เสริมทักษะ

สำหรับเป้าหมายรอง ได้แก่ การปรับเปลี่ยนแนวความคิดของประชาชนไทยทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มพ่อแม่ ผู้บริหารสถานการศึกษา ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ และ ผู้ประกอบการภาคเอกชน ในการร่วมมือร่วมใจกัน ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อให้แม่วัยใสและบุตรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจว่า เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นเป็นเรื่อง

ธรรมชาติ และในกรณีที่เกิดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น สังคมต้องมองว่าเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและต้องร่วมกันแก้ไข ทั้งในการป้องกันไม่ให้เกิดการตั้งครรภ์ ลดจำนวนแม่วัยรุ่น และการเพิ่มศักยภาพให้แม่วัยรุ่นในการเสริมสร้างศักยภาพในการดำเนินชีวิตทางสังคมต่อไป โดยไม่ปล่อยให้กลุ่มแม่วัยรุ่นหลุดออกจากระบบสำคัญของสังคมคือระบบการศึกษา ระบบการว่างงาน และระบบเครือข่ายสวัสดิการสังคม

4.1.2 การขับเคลื่อนข้อเสนอ และหน่วยงานเจ้าภาพหลัก

(1) การขยายเครือข่ายองค์กรปกครองท้องถิ่นโดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อรวบรวมฐานข้อมูลที่สำคัญ เพื่อการวิเคราะห์ และกำหนดแผนการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นไปที่กลุ่มวัยรุ่น และแม่วัยรุ่นเป็นหลัก ตามสภาพปัญหา และความต้องการของพื้นที่

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนการดำเนินการต่างๆ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นภาคส่วนที่มีศักยภาพสูงสุดในการขับเคลื่อนภารกิจต่างๆ เนื่องจากมีความใกล้ชิดกับกลุ่มแม่วัยรุ่นและหน่วยงานในพื้นที่ซึ่งจะต้องทำงานร่วมกัน ที่ผ่านมาได้มีความพยายามในการสร้างเครือข่ายโดยสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย และมูลนิธิการสร้างเข้าใจเรื่องสุขภาพหญิง (สคส) คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โดยเริ่มต้น จาก 7 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เมื่อปี 2557 จนเป็น 717 จาก 39 จังหวัดในปี 2560 และในปี 2561 ได้มีสมาชิก เพิ่มขึ้นอีก 700 กว่าแห่ง ใช้งบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีวัตถุประสงค์คือสร้างความเข้มแข็ง

ดังนั้น จึงเห็นควรให้รัฐบาลให้การสนับสนุนการสร้างเครือข่ายดังกล่าวข้างต้นให้ครอบคลุมทั้ง 77 จังหวัดโดยรัฐบาลให้การสนับสนุนใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเชื่อมโยงเครือข่าย อาทิ แบบ virtual ระหว่างองค์กรท้องถิ่นที่พร้อมจะเข้าร่วมและเชิญชวนให้ NGO และหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชนที่มีจิตอาสาและให้ความสำคัญกับประเด็นการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เพื่อเป็นการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูล การประสานงาน และแลกเปลี่ยนทัศนคติ รวมถึงแนวทางการดำเนินการจากองค์กรท้องถิ่นต่างๆ และนำข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับมาทำการวิเคราะห์แผนการปฏิบัติการต่างๆ ที่เหมาะสมกับแต่ละท้องที่ โดยจะเน้นการกำหนดแผนงานเพื่อ พัฒนาความรู้ ทักษะ และฝีมือแรงงานให้แก่คุณแม่วัยรุ่นที่พร้อม และสนใจจะเข้าสู่ระบบการจ้างงาน ในสาขาต่างๆ (โดยการยอตจากโครงการ 3 ม) ในอุตสาหกรรม S Curve ใหม่ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว การให้บริการด้านสุขภาพ การแปรรูปอาหาร โดยการใช้เทคโนโลยี ใหม่ๆ เช่น ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อการเชื่อมโยงให้กลุ่มคุณแม่วัยรุ่นสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ โดยใช้ระบบ cloud computer การส่งวิทยากรไปอบรมการนวดตามท้องถิ่น หรือชุมชนของแม่วัยรุ่น (outreach) รวมทั้งเพื่อใช้ข้อมูลที่ได้รับจากการขยายเครือข่ายเพื่อการดำเนินการเข้าถึง และทำความเข้าใจกับกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่ม

คุณแม่วัยใส ติดตาม ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาในช่วงการตั้งครรภ์ และการให้ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาประเทศเพื่อนบ้าน วิชาคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

(2) จัดทำโครงการให้การดูแลซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุและคุณแม่วัยใส โดยการเน้นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างวัย เพื่อสืบทอดความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการกระชับสายใยรัก โดยให้ผู้สูงวัยที่มีจิตอาสาออกเยี่ยมคุณแม่วัยใส ตามท้องถิ่นต่างๆ ที่อยู่ในชุมชนตนเอง เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ในการเตรียมตัวก่อนการคลอด หลังคลอด และให้การแนะนำคุณแม่วัยใสในการดูแลเด็ก โดยอาจทำในรูปแบบ virtual หรือ interactive online chats มาใช้เพิ่มเติม

(3) พัฒนา business model ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อน Thailand 4.0 โดยมุ่งเน้นการให้เป็นเจ้าของร่วมกับบุคคลในชุมชน หรือครอบครัว (หรือ semi-skilled, operators) โดยอาศัยความเป็นจิตอาสาขององค์กรธุรกิจ เช่น CP ALL ในการให้คำแนะนำแบบพี่สอนน้อง

(4) จัดทำ Pilot Project ร่วมกับผู้ประกอบการให้จัดหาสถานที่เลี้ยงเด็กให้กับคุณแม่วัยใส เพื่อที่จะได้นำลูกมาที่ทำงานด้วย โดยมีผู้ดูแลเป็นกลุ่มผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยการสนับสนุนทางงบประมาณจากภาครัฐ และการเสนอให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน (win-win)

การขับเคลื่อนงานเพื่อแก้ไขปัญหาแม่วัยใสให้ประสบผลสำเร็จต้องมีการบูรณาการเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรม ซึ่งคณะผู้จัดทำได้ทบทวนโครงสร้างคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ และอธิบดีกรมอนามัย เป็นกรรมการและเลขาธิการ และผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ผู้แทนกรมกิจการเด็กและเยาวชน และผู้แทนกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว เป็นผู้ช่วยเลขาธิการ ทำให้การดำเนินการจะมุ่งเน้นไปในทิศทางลดจำนวนการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนการพัฒนาศักยภาพแม่วัยใสเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมควรปรับเปลี่ยนให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนระดับอธิบดีเป็นเลขาธิการร่วมกับอธิบดีกรมอนามัย

จากข้อเสนอข้างต้น มีแนวทางในการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในช่วง 4-5 ปี แบ่งออกได้ ดังนี้

➤ แนวทางการดำเนินการระยะสั้น การให้ความรู้และปรับเปลี่ยนแนวคิดทุกภาคส่วน และแม่วัยใส

นายกรัฐมนตรีนำการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับข้อมูลข่าวสารและปรับแนวคิดและสร้างความเข้าใจโดยผ่านทางสื่อต่างๆ โดยมุ่งเน้นการให้ทุกภาคส่วนมองว่าปัญหานี้เป็นภัยคุกคามต่อสังคมไทย และจะเป็นตัวถ่วงที่จะทำให้ประเทศชาติไม่สามารถยกระดับการพัฒนา และบรรลุเป้าหมาย Thailand 4.0 ได้ เนื่องจากจะประสบปัญหาการขาดทรัพยากรมนุษย์

ที่มีคุณภาพ จึงได้กำหนดมาตรการพัฒนาศักยภาพ ต่างๆ เพื่อรองรับโดยการประชาสัมพันธ์ดังกล่าว จะจัดกิจกรรมผ่านหนังสือพิมพ์ โทรศัพท์ facebook youtube หนังสือการ์ตูน การแข่งขันกีฬา การแสดงดนตรี เป็นต้น และชักชวนดารานักแสดงและคุณแม่ไวส์มาร่วมให้ความเห็นและเสนอแนวทางการดำรงชีวิตที่ดี และมองไปในอนาคต โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือ Thailand 4.0 ที่ประชาชนได้ยกระดับความเป็นอยู่ และมีรายได้ที่สูงขึ้น จากการทำงานที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่เป็นตัวขับเคลื่อน

ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปตามแนวคิดของคณะผู้ศึกษา ซึ่งมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นหน่วยงานหลักในการผลักดันศักยภาพของแม่ไวส์ โดยมีแผนดำเนินงาน/โครงการ/กิจกรรม ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ โดยกำหนดบทบาทหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน เพื่อบูรณาการทำงานร่วมกัน ดังนี้

✓ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมร่วมกับสถาบันการศึกษาต่างๆ จัดกิจกรรมการแข่งขันในการจัดทำ Application เพื่อที่จะนำไปใช้ในการขยายเครือข่ายตามข้อเสนอที่ (1) การให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะเป็นการรวบรวมข้อมูล และเป็นการกระจายองค์ความรู้ โดย Application เหล่านี้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับ

- การวางแผนครอบครัว และการวางแผนชีวิต เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนทั่วไป โดยมีหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้กำหนดข้อมูลที่ต้องการ เช่น กระทรวงสาธารณสุข

- การให้ข้อมูลแก่คุณแม่ไวส์ โดยให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเป็นผู้ให้ข้อมูล ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ การวางแผนครอบครัว การวางแผนชีวิต การเลี้ยงดูบุตร การหาคนเลี้ยงบุตร งานที่ภาคเอกชนเปิดให้แม่ไวส์เข้าทำงานได้ (งานดูแลผู้สูงอายุ) รวมการรับรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตนตามกฎหมายต่างๆ เช่น สิทธิในสวัสดิการของรัฐ

✓ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และสมาคมการวางแผนครอบครัว จัดอบรมระยะสั้นแก่ครูในสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับเทคนิคในการสอนเพศศึกษา เพื่อให้มีทักษะในการถ่ายทอดความรู้แก่เด็กได้ดีขึ้น และทำให้เด็กสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้น ทันสมัยเหมาะกับเด็กวัยรุ่นในปัจจุบัน

✓ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สํารวจผู้สูงอายุและแม่ไวส์ในชุมชนและทำความเข้าใจกับผู้สูงอายุเกี่ยวกับแม่ไวส์ และชักชวนให้ช่วยดูแลเด็กที่เกิดจากแม่ไวส์ในชุมชนของตน เพื่อให้ผู้สูงอายุเห็นคุณค่าของตนเอง และทำให้แม่ไวส์มีผู้เลี้ยงดูลูก โดยการจัดโครงการที่ชักชวนให้ผู้สูงอายุเข้ามาช่วยดูแลและทำให้ผู้สูงอายุและแม่ไวส์รู้จักกัน เพื่อเป็นการเริ่มสานสายใยในสังคม (“ตัวมเตี้ยมเลี้ยงเตาะแตะ”)

➤ ระยะกลาง (เป้าหมายรอง/พัฒนาคุณภาพชีวิตแม่วัยใสและบุตร)

✓ กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงอุตสาหกรรม ร่วมกันจัดการอบรมให้ความรู้ และพัฒนาศักยภาพในการประกอบธุรกิจ ในสาขาที่จะเป็นตัวขับเคลื่อนการเจริญเติบโตของ เศรษฐกิจไทย 4.0

✓ กระทรวงแรงงานพิจารณาแก้ไขกฎหมายแรงงานเพื่อให้จ้างคุณแม่วัยใสให้ ทำงานเป็นรายชั่วโมงได้ และให้กระทรวงการคลังพิจารณาแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากรเพื่อให้ สามารถยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีแก่ภาคเอกชนที่ได้เข้าร่วมโครงการ Pilot Project ทั้งภาคเอกชนที่ เข้าร่วมโครงการแล้ว และภาคเอกชนที่ได้ชักชวนภาคเอกชนรายอื่นเข้าร่วมโครงการเพื่อเป็นเครือข่าย เพิ่มเติม

✓ กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงแรงงานร่วมกับภาคเอกชนที่ได้ดำเนินการ เรื่องแม่วัยใสอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาภิวัฒน์ (CP-ALL) และสมาคม การวางแผนครอบครัว โดยการจัดทำโครงการ Pilot Project ตัวมเตี้ยมเลี้ยงเตาะแตะ โดยมีแนวคิด คือผู้ประกอบการในท้องถิ่น จัดหาสถานที่เลี้ยงเด็กให้กับแรงงานกลุ่มแม่วัยใส เพื่อที่จะได้นำลูกมาที่ ทำงานด้วย โดยนำเอาผู้สูงอายุในท้องถิ่นเป็นผู้ดูแลในรูปแบบการว่างจ้างรายชั่วโมง โดยรัฐบาลจะให้การสนับสนุนทางงบประมาณและ ให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันแบบ win-win และ และต่อยอดจากโครงการ 3 ม

4.2 ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการนำแนวทางบรรลุเป้าหมายไปปฏิบัติ

4.2.1 การบูรณาการการทำงาน การประสานร่วมมือกันอย่างจริงจังจากหน่วยงานภาครัฐ และ ภาคเอกชน ภายใต้แนวคิดใหม่ ที่มองว่า ประเด็นปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาสำคัญ ที่ทุก ภาคส่วนจะต้องร่วมกันแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่ปล่อยให้กลุ่มแม่วัยใสหลุดออกจากระบบ สำคัญของสังคม

4.2.2 ทิศทางการดำเนินการที่เป็นแนวเดียวกัน การขับเคลื่อนโดยไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่าง มีพลัง มีจิตอาสา โดยคำนึงถึงการให้บริการประชาชนเป็นหลัก

4.2.3 ความตระหนักรู้ของกลุ่มแม่วัยใสถึงความจำเป็นในการป้องกันไม่ให้เกิดการตั้งครรภ์ และการเสริมสร้างศักยภาพของแม่วัยใสในการดำเนินชีวิตต่อไป

4.2.4 การเข้าถึงระบบสวัสดิการที่รัฐจะจัดสรรให้กลุ่มแม่วัยใส

4.2.5 การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ความท้าทายในการนำแนวทางบรรลุเป้าหมาย

การยกระดับศักยภาพของแม่วัยใสต้องอาศัยการบูรณาการจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างไรก็ตาม ยังมีความเสี่ยงที่อาจทำให้แนวคิดของคณะผู้ศึกษาไม่ ประสบผลสำเร็จซึ่งพิจารณาแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ซึ่งคณะผู้ศึกษามีแนวคิดป้องกันความเสี่ยงโดยการ กำหนดหน่วยงานรับผิดชอบ ซึ่งต่อยอดจากคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวใน วิทยาลัยรุ่น ตาม พรบ.ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าวในวิทยาลัยรุ่น พ.ศ.2559 ประกอบไปด้วย

ตารางที่ 1 ตารางแสดงข้อเสนอแนวคิดป้องกันความเสี่ยง

ข้อเสนอการดำเนินการ (ความเสี่ยง)	หน่วยงานที่รับผิดชอบ
1. การดำเนินการเกี่ยวกับฐานข้อมูล (Data Operation) ได้แก่ การจัดเก็บข้อมูล การ เชื่อมโยงข้อมูล และการดึงข้อมูล (Big Data) ไป ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อกลุ่มเป้าหมาย	หน่วยงานหลัก : กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับกระทรวง แรงงาน กระทรวงสาธารณสุข และ กระทรวงมหาดไทย
2. บริหารการจัดการ ประกอบด้วย 2.1 การจัดสรรทรัพยากร 2.2 หน่วยงานติดตามประเมินผล	หน่วยงานหลัก : กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ โดยบูรณาการ ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ภายใต้คณะกรรมการ ป้องกันและแก้ไขการตั้งครกในวัยรุ่น
3. การตอบสนองของแม่วัยใส กล่าวคือการไม่ใส่ใจ ที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเอง	หน่วยงานหลัก : กระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์

4.4 สรุป

เป้าหมายระยะสั้น ได้แก่ การให้ความรู้แก่ประชาชน ภาคเอกชน ครู และแม่วัยใส เพื่อให้เข้าใจ เกี่ยวกับแม่วัยใสและการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้คุณแม่วัยใส ผ่านการโครงการ Pilot Project การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ และการจัดทำ Application เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น

เป้าหมายระยะกลาง ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตแม่วัยใสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อมีการให้ ความรู้ตามเป้าหมายระยะสั้นแล้ว โดยการบรรจุหลักสูตรการวางแผนครอบครัวและการวางแผนชีวิต ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแรงงานและกฎหมายภาษีอากร

เป้าหมายระยะยาว ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพแม่วัยใสทั้งระบบ โดยการจัดทำ Big Data เพื่อให้การดำเนินการแก้ปัญหาความยั่งยืน

จากเป้าหมายดังกล่าวข้างต้นที่คณะผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์และนำเสนอแนวทางการปฏิบัติ จะเห็นได้ว่าที่ผ่านมานโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ได้ดำเนินการในลักษณะเพียงแค่มุ่งเน้น การลดจำนวนการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นเป็นหลัก ยังไม่เห็นการดำเนินการแก้ไขปัญหาลักษณะเพิ่ม ศักยภาพให้กับแม่วัยใส ดังนั้น แนวคิดของคณะผู้ศึกษาจึงเป็นการต่อยอดนโยบายของรัฐบาลซึ่งมีอยู่ เดิมและขยายผลการดำเนินงานสู่วงกว้างขึ้นเพื่อยกระดับศักยภาพแม่วัยใสให้สามารถยืน เดิน ก้าว ต่อไปในสังคม ซึ่งจะช่วยลดงบประมาณในการดูแลแม่วัยใสและบุตร สามารถดำเนินการให้เกิดผลได้ โดยเร็วเพราะมีรูปแบบการดำเนินการตัวอย่างที่จะนำมาปรับใช้และขยายผลเพื่อพัฒนาทรัพยากร มนุษย์ให้เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบต่อไป นอกจากนี้ แนวคิดข้างต้นยังเป็นการ ยกระดับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย อันสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ในการก้าวเข้าสู่ยุค Thailand 4.0

5. สรุป

5.1 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอ

“แม่วัยใส” เป็นประเด็นที่ทั้งภาพรัฐและภาคเอกชนไทย รวมถึงองค์กรนานาชาติ ได้มีความพยายามในการลดจำนวนแม่วัยใสผ่านการดำเนินการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง แต่ปัญหาแม่วัยใสและการท้องซ้ำของแม่วัยใดยังไม่สามารถขจัดให้หมดไปซึ่งเกิดจากช่องทางสื่อสารยังไม่สามารถสร้างความตระหนักให้แก่วัยรุ่นได้อย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารของวัยรุ่น อุปสรรคการเข้าถึงการคุมกำเนิด และการดำเนินมาตรการต่างๆ ไม่ต่อเนื่องทำให้เกิดสภาพการณ์ “เด็กเลี้ยงเด็ก” ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะ “เกิดน้อย ด้อยคุณภาพ” ขณะเดียวกันประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดย ในปี พ.ศ. 2583 ประชากรวัยทำงาน 100 คน ต้องเลี้ยงดูผู้สูงอายุ 60 คน และวัยเด็ก 20 คน เด็กที่เกิดในปี 2555 เป็นเด็กที่เกิดจากแม่วัยใสร้อยละ 16 ซึ่งจะเติบโตและเริ่มเข้าสู่วัยแรงงานได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2570 ดังนั้นในอีก 30 ปี ข้างหน้า แม่วัยใสและบุตรของแม่วัยใสเหล่านี้ จะอยู่ในวัยประชากรทำงาน และจะสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพได้อย่างไร

ดังนั้น เพื่อยกระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของไทยควรเพิ่มมิติที่มุ่งเน้นไปยังการยกระดับศักยภาพของแม่วัยใสให้มีความสามารถและมีศักยภาพ ในการหาเลี้ยงครอบครัวอย่างเหมาะสมและสามารถขับเคลื่อนชุมชน ถิ่นฐาน และประเทศชาติ

ตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ กำหนดเป้าหมายการคลอดในผู้หญิงกลุ่มอายุ 15-19 ปีลดลง และตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้กล่าวถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ด้านการดูแลของครอบครัว ส่งผลต่อพฤติกรรมและทักษะการใช้ชีวิตที่ส่งผ่านไปสู่ช่วงวัยรุ่น โดยเฉพาะปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัยและไม่มีความรู้ในเรื่องการคุมกำเนิด โดยมีการคลอดจากวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 15-19 ปี คิดเป็นอัตรา 47.9 รายต่อประชากรวัยเดียวกัน 1,000 คน ในปี 2557 และยังพบว่าร้อยละ 12.8 คลอดลูกมากกว่าหนึ่งคนหรือท้องซ้ำในขณะที่ยังอายุไม่ถึง 20 ปี ซึ่งสภาพปัญหาดังกล่าวจะนำไปสู่แนวโน้มของการกลายเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยว การแต่งงานใหม่ขณะที่อายุยังน้อย ไม่มีความรู้และความพร้อมในการดูแลเด็ก และตามยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ โดยวางเป้าหมายและตัวชี้วัดต้องการให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีขึ้น ตามตัวชี้วัด 4.5 การคลอดในผู้หญิงกลุ่มอายุ 15 – 19 ปีลดลง

ในช่วงเวลาที่ผ่านมาปัญหาแม่วัยใสและการท้องซ้ำของแม่วัยใดยังไม่สามารถขจัดให้หมดไปได้ แม้ภาครัฐและภาคเอกชนจะเข้ามาช่วยเหลือ สนับสนุน ให้ทำปรีกษา แนะนำ เพื่อป้องกัน และลดการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ซึ่งเกิดจากช่องทางสื่อสารยังไม่สามารถสร้างความตระหนักให้แก่วัยรุ่นได้

อย่างเหมาะสมกับพฤติกรรมการรับข้อมูลข่าวสารของวัยรุ่น อุปสรรคการเข้าถึงการคุมกำเนิด และการดำเนินมาตรการต่างๆ ไม่ต่อเนื่อง

แนวโน้มปัญหาแม่วัยใสในอนาคตสามารถวิเคราะห์จากข้อมูลข้างต้นจะพบว่ามีผลกระทบกับบุคคล 2 กลุ่ม ด้วยกัน กล่าวคือ

1) กลุ่มคุณแม่วัยใส

- เสียโอกาสทางการศึกษา ไม่สามารถเรียนต่อในขณะตั้งครรภ์
- ไม่สามารถหางานที่มีรายได้ดีและมีความมั่นคง
- มีปัญหาด้านเศรษฐกิจ เนื่องจากยังต้องพึ่งพาครอบครัวอยู่ ยังไม่สามารถไป

ประกอบอาชีพได้เนื่องจากตั้งครรภ์ อายุยังน้อย ไม่จบการศึกษา

- ไม่มีความพร้อมในการเลี้ยงลูกเนื่องจากยังไม่มีวุฒิภาวะ
- บอบช้ำด้านจิตใจเนื่องจากบุคคลรอบข้างยังไม่เข้าใจและยอมรับ

2) กลุ่มบุตรที่เกิดกับแม่วัยใส

- การเจริญเติบโตขณะที่อยู่ในครรภ์มารดาอาจไม่สมบูรณ์เต็มที่
- เสี่ยงต่อการคลอดก่อนกำหนด น้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ และอาจพิการได้
- เด็กถูกทอดทิ้งเนื่องจากความไม่พร้อมของมารดาหรือครอบครัว
- เด็กถูกส่งเข้ารับการอุปการะในสถานสงเคราะห์ของภาครัฐและเอกชนเพิ่มมากขึ้น

สรุปทิศทางของแม่วัยใสในประเทศไทยในภาพรวมสามารถวิเคราะห์ได้ว่า แม่วัยใสเป็นปัญหาที่กระทบกับบุคคลสองกลุ่ม ได้แก่ แม่วัยใสและบุตรที่เกิดกับแม่วัยใส ซึ่งทั้งสองกลุ่มถือเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ เนื่องจากจะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนประเทศในอนาคตเพราะประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ประกอบกับจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาคุณแม่วัยใสยังไม่ได้รับการแก้ไข ปัญหาอย่างจริงจังและตรงประเด็น จึงส่งผลให้สถิติการคลอดบุตรจากแม่วัยใสยังคงสูง ในขณะการคลอดซ้ำมีสถิติคลอดสูงเพิ่มขึ้นเช่นกัน ดังนั้นปัญหาแม่วัยใสจึงเป็นปัญหาจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ทุกภาคส่วนต้องเร่งดำเนินการบูรณาการร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหาก่อนที่จะบานปลายและเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไทยต่อไป

จากการวิเคราะห์จะพบว่าตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี กับการขับเคลื่อนนโยบาย Thailand 4.0 นั้น พบว่า ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับชาติ พ.ศ. 2560-2569 กำหนดยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแม่วัยใสเท่านั้น ยังไม่มียุทธศาสตร์ข้อใดที่กำหนดชัดเจนให้ต้องมีการพัฒนาศักยภาพของแม่วัยใสให้มีความคิดสร้างสรรค์ ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่การทำงาน สามารถเข้าสู่สังคมการทำงานแห่งปัญญา และแม่วัยใสและบุตรของ

แม่วัยใส จะไม่ถูกทิ้งอยู่ข้างหลัง เพื่อให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง” (middle-income trap)

ข้อเสนอของคณะผู้ศึกษาคือ

1) เป้าหมายหลัก ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพคุณแม่วัยใสให้มีความคิดสร้างสรรค์ ใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่การทำงาน สามารถเข้าสู่สังคมการทำงานแห่งปัญญา มีรายได้พ้นจากเส้นความยากจนระดับปานกลาง

2) เป้าหมายรอง ซึ่งจะเป็นแรงผลักดันขับเคลื่อนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหลัก แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

2.1) ระยะต้น คือ การปรับแนวคิดคุณแม่วัยใสและบุตรให้เกิดการยอมรับและมีสภาพจิตใจ ที่ดี มีความรู้ความเข้าใจ สามารถเข้าถึงข้อมูลภาครัฐและการบันทึกรวบรวมข้อมูลคุณแม่วัยใส

2.2) ระยะกลาง คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตคุณแม่วัยใสให้มีอาชีพ มีรายได้ มีสวัสดิการทางสังคม มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดีทั้งแม่และบุตร

สรุป

เป้าหมายระยะสั้น ได้แก่ การให้ความรู้แก่ประชาชน ภาคเอกชน ครู และแม่วัยใส เพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับแม่วัยใสและการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แม่วัยใส ผ่านโครงการ Pilot Project การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ และการจัดทำ Application เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น

เป้าหมายระยะกลาง ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพชีวิตแม่วัยใสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เมื่อมีการให้ความรู้ตามเป้าหมายระยะสั้นแล้ว โดยการบรรจุหลักสูตรการวางแผนครอบครัวและการวางแผนชีวิตในการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแก้ไขปรับปรุงกฎหมายแรงงานและกฎหมายภาษีอากร

เป้าหมายระยะยาว ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพแม่วัยใสทั้งระบบ โดยการจัดทำ Big Data เพื่อให้การดำเนินการแก้ปัญหามีความยั่งยืน

แนวทางปฏิบัติเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

1. พัฒนาความรู้ ทักษะ และฝีมือแรงงานให้แก่แม่วัยใสที่พร้อม และสนใจจะเข้าสู่ระบบการทำงาน ในสาขาต่างๆ (โดยการต่อยอดจากโครงการ 3 ม) ในอุตสาหกรรม S Curve ใหม่ โดยเฉพาะการท่องเที่ยว การให้บริการด้านสุขภาพ การแปรรูปอาหาร การใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น ระบบการเรียนการสอนออนไลน์ เพื่อการเชื่อมโยงให้กลุ่มแม่วัยใสสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ โดยใช้ระบบ cloud computer การส่งวิทยากรไปอบรมการนวดตามท้องถิ่น หรือชุมชนของแม่วัยใส (outreach) รวมทั้งการเข้าถึง ติดตาม ให้กำลังใจ ให้คำปรึกษาในช่วงการตั้งครรภ์ และการให้ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาประเทศเพื่อนบ้าน วิชาคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

2. จัดทำโครงการให้การดูแลซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่มผู้สูงอายุและแม่วัยใส โดยการเน้นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างวัย เพื่อสืบทอดความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการกระชับสายใยรักโดยให้ผู้สูงวัยที่มีจิตอาสาออกเยี่ยมแม่วัยใส ตามท้องถิ่นต่างๆ ที่อยู่ในชุมชนตนเอง เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ในการเตรียมตัวก่อนการคลอด หลังคลอด และให้การแนะนำแม่วัยใสในการดูแลเด็ก โดยอาจทำในรูปแบบ virtual หรือ interactive online chats มาใช้เพิ่มเติม

3. ใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมโยงเครือข่าย แบบ virtual ระหว่างองค์กรท้องถิ่น และ NGO และภาครัฐ ที่ให้ความสำคัญกับประเด็นการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ทั้งหมด 39 จังหวัด เพื่อเป็นการพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูล การประสานงาน และนำข้อมูลมาเพื่อการวิเคราะห์ แลกเปลี่ยนทัศนคติ ร่วมสร้างสรรค์กิจกรรมต่างๆ อีกทั้งจะเป็นการยกระดับให้เป็นวาระแห่งชาติ

4. พัฒนา business model ใหม่ๆ ที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อน Thailand 4.0 โดยมุ่งเน้นการให้เป็นเจ้าของร่วมกับบุคคลในชุมชน หรือครอบครัว หรือ semi-skilled, operators โดยอาศัยความเป็นจิตอาสาขององค์กรธุรกิจ เช่น CP ALL ในการให้คำแนะนำแบบพี่สอนน้อง

5. Pilot Project ร่วมกับผู้ประกอบการให้จัดหาสถานที่เลี้ยงเด็กให้กับคุณแม่วัยใส เพื่อที่จะได้นำลูกมาที่ทำงานด้วย โดยมีผู้ดูแลเป็นกลุ่มผู้สูงอายุในท้องถิ่น โดยการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ และการเสนอให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันแบบ win-win

5.2 บทเรียนที่ได้เรียนรู้จากการจัดทำรายงาน

ความท้าทายในการบูรณาการความคิดจากสมาชิกในกลุ่ม สมาชิกกลุ่มที่ 2 (GP 2) มีสมาชิกทั้งหมด 11 คน มาจาก 11 หน่วยงานที่มีความหลากหลายทั้งความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และวัฒนธรรมในองค์กร รวมทั้งเพศและวัยด้วย และประการสำคัญก็คือ กลุ่มได้เลือกหัวข้องานการศึกษาที่สมาชิกในกลุ่มไม่มีความรู้ ความสามารถเพราะไม่ได้ทำงานอยู่ในหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในประเด็นที่ศึกษา ดังนั้นรายงานฉบับนี้จึงเป็นความท้าทายความรู้ ความสามารถของสมาชิกกลุ่มในการค้นหาข้อมูล เสนอความคิดเห็น เสนอแนวคิด วางแผนการจัดทำรายงาน การช่วยเหลือการทำงานเป็นทีม การเคารพการตัดสินใจของสมาชิกภายในกลุ่ม ส่งผลให้การทำงานสำเร็จไปตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนด ก่อให้เกิดความสามัคคี ความผูกพัน ความภาคภูมิใจอย่างยิ่งของกลุ่มที่ทำงานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยสามารถแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

1) การสร้างความสามัคคีและการทำงานเป็นทีม ครั้งแรกที่พวกเราพบกันและคณะวิทยากรให้พวกเราเลือกประธานกลุ่ม สมาชิกทุกคนก็ขึ้นไปทักทายนิรันดร์ เกตุแก้ว ซึ่งเป็นผู้ที่อาวุโสที่สุดของกลุ่มให้รับผิดชอบเป็นประธานตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ถูกต้องเพราะท่านสามารถทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหา ทำให้กลุ่มเกิดความรัก ความสามัคคีและทำงานเป็นทีมได้อย่างดีเยี่ยม

2) การรู้จักประยุกต์ใช้ความรู้ ประสบการณ์ ของสมาชิกกลุ่มที่หลากหลาย มาบูรณาการใช้ประโยชน์ในการจัดทำรายงานกลุ่ม (GP) สมาชิกกลุ่มมาจากหน่วยงานคนละครึ่งทรงจึงมีความรู้หลากหลายซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการบูรณาการเสนอหลักการ แนวคิดและแนวทางการดำเนินงาน ได้หลากหลาย ส่งผลให้สมาชิกได้เพิ่มองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างดี และสามารถดำเนินการจัดทำรายงานกลุ่มจนสำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3) การสื่อสารและการใช้ทักษะในการฟัง การทำงานร่วมกันเป็นทีมเป็นเรื่องยากมากที่เนื่องจากมาจากหลากหลายหน่วยงานจึงมีองค์ความรู้แตกต่างกัน ทำให้การสื่อสารกันในสมาชิกกลุ่มต้องมีความชัดเจนและเข้าใจตรงกันเพื่อดำเนินการจัดทำรายงานให้เป็นแนวทางเดียวกัน

4) การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี จากการที่สมาชิกทุกคนล้วนเป็นผู้นำขององค์กร เมื่อมาทำงานร่วมกันในกลุ่มจึงต้องมีการปรับทัศนคติ แนวคิด และปล่อยวางตำแหน่งหน้าที่ในองค์กรของตนเองเพื่อเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีภายในกลุ่มทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

5) ทักษะการค้นคว้า การเขียน การพิมพ์และการเรียบเรียงถ้อยคำ สมาชิกมีความหลากหลายและแตกต่างทั้งความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน โดยเฉพาะในด้านการเขียนรายงานการศึกษา แต่เมื่อทุกคนได้รับมอบหมายให้ไปศึกษาค้นคว้า เขียน และพิมพ์ก็สามารถดำเนินการได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพดังที่ปรากฏในรายงานการศึกษานี้

6) ความรักความผูกพันภายในกลุ่ม จากการที่พวกเราเข้ารับการอบรมซึ่งใช้เวลาประมาณ 3 เดือน มีกิจกรรมที่เกิดจากกิจกรรมของหลักสูตรและกิจกรรมที่กลุ่มกำหนดขึ้นเอง ทำให้พวกเราเกิดความรัก ความผูกพันและเอื้ออาทรทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว ซึ่งเป็นผลกระทบในทางที่ดีของการอบรมในครั้งนี้ ซึ่งถ้าไม่ได้เข้ารับการอบรมคงจะไม่มีเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้นกับพวกเราอย่างแน่นอน

สรุป

สิ่งที่สมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้และได้ประสบการณ์จากการทำรายงานฉบับนี้ก็คือ ความรัก ความรู้ ความสามัคคี ประสบการณ์ ความประทับใจ ความเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี ความผูกพัน ความเอื้ออาทรและความเมตตา กรูณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา คณะวิทยากร ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนและสมาชิกภายในกลุ่มและต่างกลุ่มที่ทุกคนทุกฝ่ายได้ทุ่มเท เสียสละทั้งความรู้ ความสามารถ กำลังกาย และกำลังทรัพย์เพื่อให้การทำรายงานการศึกษาครั้งนี้สำเร็จตามวัน เวลาที่ผู้บริหารหลักสูตรกำหนด นอกจากนี้ยังได้เครือข่ายจากสมาชิกกลุ่มอื่นซึ่งมีการช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเป็นกันเอง และสามารถต่อยอดความเป็นเพื่อนเพื่อร่วมกันขับเคลื่อนการปฏิบัติงานในองค์กรของตนเองให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยง่ายและเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติต่อไป

บรรณานุกรม

- กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (พ.ศ.2556) แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
กรุงเทพฯ : บริษัทแอดวานส์ปริ้นต์ติ้งจำกัด
- กระทรวงสาธารณสุข.(2553) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนามาตรฐานการเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ 1
(พ.ศ.2553-2557) กรุงเทพฯ กระทรวงสาธารณสุข
- กองอนามัยการเจริญพันธุ์ (2549) มาตรฐานบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น
(ในโครงการพัฒนาบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น) กรุงเทพฯ
กองอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย
- ข่าวช่อง 3 วันที่ 2 พย.60 (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.pptvhd36.com/news>.
12 มีนาคม 2561
- ข่าวช่อง 7 วันที่ 28 พค.60 (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://news.ch7.com/detail/230729>.
12 มีนาคม 2561
- ข่าวมติชน วันที่ 28 มิย.60 (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.matichon.co.th/news/592173>
12 มีนาคม 2561
- สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทบาท
ครอบครัวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นไทย กรุงเทพฯ สำนักงาน
ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (2553) คู่มือการอบรมค่ายแกนในวัยรุ่น กรมอนามัย กระทรวง
สาธารณสุข
- สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2560) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ใน
วัยรุ่น สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์
ในวัยรุ่น พ.ศ.2559
- UNICEF (2558) การวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย รายงานสังเคราะห์
2558 องค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย
- UNICEF (2559) รายงานผลการศึกษาวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาไทย
(ออนไลน์) แหล่งที่มา
http://thailand.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Report_Population%20
12 มีนาคม 2561

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (พ.ศ.2556) แม่วัยใสความท้าทายการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

กรุงเทพฯ : บริษัทแอดวานส์ปริ้นต์ติ้งจำกัด

กระทรวงสาธารณสุข.(2553) นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนานามัยเจริญพันธุ์แห่งชาติ ฉบับที่ 1

(พ.ศ.2553-2557) กรุงเทพฯ กระทรวงสาธารณสุข

กองอนามัยการเจริญพันธุ์ (2549) มาตรฐานบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น

(ในโครงการพัฒนาบริการสุขภาพและอนามัยการเจริญพันธุ์สำหรับวัยรุ่น) กรุงเทพฯ

กองอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย

ข่าวช่อง 3 วันที่ 2 พย.60 (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.pptvhd36.com/news>.

12 มีนาคม 2561

ข่าวช่อง 7 วันที่ 28 พค.60 (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://news.ch7.com/detail/230729>.

12 มีนาคม 2561

ข่าวมติชน วันที่ 28 มิย.60 (ออนไลน์) แหล่งที่มา <http://www.matichon.co.th/news/592173>

12 มีนาคม 2561

สำนักมาตรฐานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2553) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ บทบาท

ครอบครัวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรของวัยรุ่นไทย กรุงเทพฯ สำนักงาน

ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (2553) คู่มือการอบรมค่ายแกนในวัยรุ่น กรมอนามัย กระทรวง

สาธารณสุข

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2560) แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ใน

วัยรุ่น สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์
ในวัยรุ่น พ.ศ.2559

UNICEF (2558) การวิเคราะห์สถานการณ์การตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในประเทศไทย รายงานสังเคราะห์

2558 องค์การยูนิเซฟประจำประเทศไทย

UNICEF (2559) รายงานผลการศึกษาวิจัยเพื่อทบทวนการสอนเพศวิถีศึกษาในสถานศึกษาไทย

(ออนไลน์) แหล่งที่มา

http://thailand.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/Report_Population%20

12 มีนาคม 2561

ภาคผนวก

ตาราง 1 อัตราการคลอดในหญิง 15-19 ปีต่อประชากรหญิงวัย 15-19 ปี 1,000 คน ปี 2543 – 2555

	อัตราคลอด: 1000												จำนวนหญิงคลอด 15-19 ปี	ประชากร กลางปี หญิงอายุ 15-19 ปี	อัตรา คลอด: 1000
	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555		
กระบี่	42	47	44	42	54	62	57	62	61	63	62	65	1,151	17,673	65.1
กรุงเทพมหานคร	35	35	47	53	60	61	59	56	54	52	49	50	10,265	208,525	49.2
กาญจนบุรี	37	41	46	47	63	64	65	66	65	63	63	68	1,970	30,497	64.6
กำแพงเพชร	26	29	35	37	38	41	40	44	44	43	45	47	1,805	36,704	49.2
กำแพงเพชร	29	32	37	41	49	54	51	56	53	54	52	58	1,500	26,493	56.6
ขอนแก่น	30	32	36	36	44	44	43	46	45	48	49	53	3,616	66,931	54.0
จันทบุรี	40	47	50	50	60	61	62	60	61	61	59	67	1,264	19,278	65.6
ฉะเชิงเทรา	34	40	40	42	56	61	61	67	63	62	61	62	1,619	24,722	65.5
ชลบุรี	58	60	70	69	87	90	88	88	85	79	78	82	4,156	48,828	85.1
ชัยนาท	20	24	32	31	43	45	54	54	57	55	58	56	594	10,695	55.5
ชัยภูมิ	25	27	31	30	37	41	43	44	47	48	49	54	2,188	40,768	53.7
ชุมพร	38	37	42	36	48	54	52	56	59	56	55	59	1,143	18,290	62.5
เชียงใหม่	28	30	34	35	41	38	37	36	37	37	40	44	1,957	44,079	44.4
ฉะเชิงเทรา	39	39	41	42	42	45	42	39	39	37	39	41	2,561	59,810	42.8
ศรีสะเกษ	29	34	33	32	43	46	48	47	51	44	47	53	1,339	25,596	52.3
ตราด	39	39	47	48	60	62	60	63	63	57	56	66	559	8,179	68.3
ตาก	50	60	61	61	76	67	72	68	67	70	84	66	1,492	21,587	69.1
นครนายก	37	49	43	47	60	63	61	72	70	71	64	85	589	8,858	66.5
นครปฐม	43	46	44	54	61	61	58	57	54	53	49	52	1,713	33,300	51.4
นครพนม	30	30	33	33	40	40	40	43	42	43	46	49	1,334	27,094	49.2
นครราชสีมา	32	34	35	34	43	43	43	45	50	49	50	55	5,234	93,913	55.7
นครศรีธรรมราช	25	27	26	30	37	39	41	42	45	45	44	49	2,855	57,598	49.6
นครสวรรค์	28	33	37	40	49	54	58	58	59	58	59	62	2,192	37,050	59.2
น่าน	32	34	45	48	56	55	50	52	50	47	51	49	1,915	38,895	49.2
นราธิวาส	36	41	34	35	39	41	42	43	45	45	44	45	1,601	34,350	46.6
น่าน	25	29	27	24	33	30	33	31	32	32	30	36	659	17,404	37.9
น่าน	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	53	1,070	15,503	69.0
บุรีรัมย์	27	31	35	32	39	43	42	43	48	52	53	58	3,513	62,121	56.6
บึงกาฬ	30	34	46	39	62	61	59	52	51	44	46	41	1,618	38,582	41.9
ประจวบคีรีขันธ์	35	45	53	56	70	72	76	74	75	75	72	79	1,447	18,226	79.4
ปราจีนบุรี	33	41	38	42	52	59	56	57	61	60	57	67	1,045	16,971	61.6
ปัตตานี	30	36	36	36	36	40	37	41	40	42	38	42	1,209	31,459	38.4
พระนครศรีอยุธยา	28	34	41	46	63	67	63	67	66	63	59	58	1,622	27,175	59.7
พะเยา	20	22	25	23	31	32	30	29	27	28	26	30	593	19,698	30.1
พังงา	33	38	34	38	52	56	56	57	58	56	50	64	629	9,370	67.1
พิจิตร	21	23	22	25	29	37	38	41	43	44	39	42	830	19,174	43.3
พิจิตร	32	34	36	35	41	46	50	54	55	56	60	63	1,073	18,443	58.2
พิษณุโลก	27	30	35	38	44	49	46	43	46	45	45	49	1,640	32,299	50.8
เพชรบุรี	29	34	39	48	54	61	62	60	61	63	62	64	960	16,186	59.3
เพชรบูรณ์	23	24	29	31	40	39	41	44	43	44	44	50	1,757	34,820	50.5
แพร่	16	20	19	21	24	27	26	30	26	28	28	33	456	15,436	29.5
ภูเก็ต	42	45	63	64	64	70	65	68	64	65	62	65	875	14,322	61.1
มหาสารคาม	21	24	28	31	31	33	32	33	37	37	35	38	1,481	36,227	40.9
มุกดาหาร	24	27	28	28	35	35	37	39	39	43	43	46	672	13,502	49.8
แม่ฮ่องสอน	55	58	53	50	67	64	61	51	53	52	58	60	648	10,751	60.3
ยโสธร	27	27	32	28	34	35	35	38	41	41	41	45	932	19,850	47.0
ยะลา	40	41	39	39	49	49	48	49	48	49	46	51	1,227	23,540	52.1
ร้อยเอ็ด	21	23	25	26	33	32	32	33	35	35	36	41	2,199	49,934	44.0
ระบอง	31	37	38	38	43	50	53	53	41	53	51	52	403	7,248	55.6
ระยอง	46	56	67	67	81	93	88	87	86	85	79	82	1,900	23,720	80.1
ราชบุรี	38	44	49	48	63	63	64	65	62	63	61	66	1,994	30,181	66.1
สพบุรี	29	31	41	46	57	60	58	59	60	61	56	62	1,505	25,526	59.0
ลำปาง	19	20	21	22	26	29	27	27	27	27	28	29	781	25,480	30.7

	อัตราผลตอบแทน: 1000												จำนวน พนักงาน 15-19 ปี	ประชากร กลุ่ม 15-19 ปี	อัตรา ผลตอบแทน: 1000
	2543	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555		
ลำพูน	24	30	28	29	30	33	33	32	31	31	31	34	423	13,033	32.5
เลย	23	27	34	37	45	47	45	47	49	50	51	56	1,280	22,333	57.3
ศรีสะเกษ	29	30	27	26	30	34	33	37	38	41	42	46	2,672	57,960	46.1
สกลนคร	27	28	30	35	41	42	42	41	45	48	51	52	2,490	43,240	57.6
สงขลา	32	33	35	37	44	47	46	45	46	45	47	53	2,812	53,344	52.7
สตูล	36	40	35	39	44	53	51	52	55	57	55	57	833	12,469	66.8
สมุทรปราการ	29	34	46	48	60	60	62	60	55	53	54	60	2,660	45,260	58.8
สมุทรสงคราม	26	27	37	38	50	49	48	47	47	44	48	56	328	6,248	52.5
สมุทรสาคร	49	55	66	63	88	87	86	83	85	79	77	82	1,591	19,226	82.8
สระแก้ว	32	31	36	35	44	49	51	52	56	53	56	60	1,211	20,827	58.1
สระบุรี	34	42	51	51	74	70	68	68	67	69	65	72	1,566	22,896	68.4
สิงห์บุรี	46	40	47	47	62	66	62	66	64	62	62	63	379	6,621	57.2
สุโขทัย	21	24	32	32	40	44	48	48	47	50	51	54	987	19,775	49.9
สุพรรณบุรี	34	37	39	44	55	61	61	59	59	62	61	64	1,796	29,278	61.3
สุราษฎร์ธานี	41	42	43	47	52	57	57	66	62	63	56	63	2,413	38,596	62.5
สุรินทร์	27	28	27	26	32	33	33	36	38	41	45	48	2,764	54,929	50.3
หนองคาย	28	28	36	36	40	42	42	44	45	45	46	42	961	19,828	48.5
หนองบัวลำภู	25	33	40	39	40	46	45	47	48	50	48	54	1,092	19,751	55.3
อ่างทอง	32	41	40	42	59	65	57	65	60	62	60	61	594	9,600	61.9
อำนาจเจริญ	25	29	32	23	30	32	33	36	38	36	40	43	606	14,741	41.1
อุดรธานี	33	32	42	44	48	47	47	47	48	49	50	56	3,369	60,714	55.5
อุตรดิตถ์	21	24	32	29	36	38	39	40	38	40	44	47	711	15,047	47.3
อุทัยธานี	34	34	35	43	46	52	55	63	59	61	61	68	698	11,233	62.1
อุบลราชธานี	30	31	36	33	41	41	41	43	45	49	49	53	3,865	74,342	52.0
ผลรวมรายประเทศ*	31	34	38	39	47	49	49	50	50	50	50	54	129,451	2,404,152	53.8

คณะผู้จัดทำ

นางนุชจรี	ณ สงขลา	รหัส 87007
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองประเมินผล 1		สังกัด สำนักงานงบประมาณ
นายชนิสร์	คล้ายสังข์	รหัส 87012
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองกฎหมายสวัสดิการสังคม		สังกัด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
นายธนวัต	ศิริกุล	รหัส 87031
ตำแหน่ง เลขานุการกรม		สังกัด กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
นางสาวศิริดาวัลย์	สรารัมย์	รหัส 87038
ตำแหน่ง ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กชายบ้านบางละมุง		สังกัด กรมกิจการเด็กและเยาวชน
นายสมศักดิ์	แป้นถนอม	รหัส 87051
ตำแหน่ง ปฏิรูปที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี		สังกัด สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม
นายนิรันดร์	เกตแก้ว	รหัส 87062
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมระบบการขนส่งและจราจรในภูมิภาค		สังกัด สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร
นางสาวสิริบุษย์	อิงภากรณ์	รหัส 87078
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองกฎหมาย		สังกัด กรมการค้าต่างประเทศ
นางสาวนิรมล	สุขวิไล	รหัส 87087
ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานบังคับคดีจังหวัดสมุทรสาคร		สังกัด กรมบังคับคดี
นายประพนธ์	ศิลปรัมย์	รหัส 87097
ตำแหน่ง แรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา		สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน
นายพัฒนา	งามสูงเนิน	รหัส 87108
ตำแหน่ง ศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี		สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
นายกิติกร	สุขสม	รหัส 87121
ตำแหน่ง อุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี		สังกัด สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม